

2013 nr 1
Fåglar
i Närke

Fåglar i Närke

Årg 36 2013 Nr 1

Närkes Ornitologiska Förenings medlemstidning

Redaktör och layout

Åke Lorin Brantströms gränd 12, 702 28 Örebro,
Tel. 019-24 49 32, 070-326 90 02.

E-post: ake.lorin@telia.com

Manusstopp

för **Fåglar i Närke 2013 nr 2** är den 15 maj.

Närkes Ornitologiska Förening

En ideell regionalförening av Sveriges Ornitologiska Förening, SOF.

Medlem i Närkes Ornitologiska Förening blir man genom att sätta in årsavgiften på plusgiro 430 33 22-4 eller bankgiro 5747-3357. Årsavgiften är för vuxen 200 kr, för familjemedlem 50 kr (erhåller ej medlemstidning), för ungdomsmedlem (13-20 år) 100 kr och för barn (1-12 år) 50 kr. Medlem i NOF erhåller vår medlemstidning som utkommer med fyra nummer per år.

Redaktionsgrupp

Ann-Margret Elmroth, Tel. 019-32 01 83,
070-637 15 95. E-post: elmroth@telia.com

Magnus Helleryd, Tel. 019-298 692, 070-238 37 93
E-post: magnushelleryd@hotmail.com

Marianne Johansson, Tel. 019-36 17 75,
070-656 63 69. E-post: marianne-j@telia.com

Björn Ander, Tel. 070-763 20 07. E-post:
bander68@gmail.com

Adressändringar sänds till:

Närkes Ornitologiska Förening
c/o Hans Waern, Box 42, 692 21 Kumla.
E-post: hans@ekonoma.se

NOF:s föreningslokal

För sammanträden, litteratur, utställningsmaterial, holkar m m. Källarlokal med ingång gavel på gårds-
sidan. Adress: Hagmarksgatan 9, Örebro.

NOF:s hemsida: www.sofnet.org/nofnet Du
är välkommen att besöka NOF:s hemsida där du
finner information om föreningens verksamhet.

NÄRA

SWAROVSKI ATX 65/85/95

NÄRMARE

NÄRMAST

NATUR

www.naturbokhandeln.se

info@naturbokhandeln.se
tel. 0485 - 444 40

För flera kikare besök vår webbutik.

BOKHANDELN

Naturvännens egen bokhandel!

Omslagsbild: **Sothöna** *Fulica atra* efter en akvarell av Staffan Ullström.
Text: Ann-Margret Elmroth

Sothönan är lätt att känna igen. Den är sotsvart. Har vit s.k. pannsköld och vit näbb. Kommer man tillräckligt nära fågeln ser man att den har röda ögon. Kroppen är mjukt rundad och när den flyger kan man se att armpennorna har ett vitaktigt kantbräm. Den är ca 40 cm lång, d.v.s. i en mindre ands storlek. Den uppehåller sig i vassbevuxna sjöar och vattensamlingar men vill ha klarvatten att simma i. Skulle den ta sig upp på land gör den ett helt annat intryck eftersom den har opropor­tionerligt långa ben. Den har som doppingar simflikar mellan tårna, inte simfötter som änder, gäss och svanar. Sothönan hörs dag som natt. Det hesa och ljudliga läte som hörs mest är ett tvåstavigt, *ki-kök*. Inifrån vassen hörs ofta ett vasst *psst*.

Sothönan äter allt den hittar i vattnet. Den dyker med ett hopp framåt ett par meter djupt och kommer snabbt upp igen, ofta med en lång växt-del i näbben. Den bygger sig en vasskorg till bo ganska tidigt på våren. Vintern har den då tillbringat vid

Västeuropas isfria kuster eller andra grunda öppna vatten.

Det som är mest påfallande i sothönans beteende är hennes aggressivitet. Med flaxande vingar och springande på vattnet jagar hon bort varje rival eller revirkränkande stackars simfågel. Särskilt under häckningstiden störs ofta friden,

Men det finns det som kan försona rosökande få-gelskådare med sothönan. Hanne och hona hjälps åt med ruvningen av de 6-10. De t.o.m. delar upp skötsel och uppföstran av ungarna och tar hand om halva kullen var. Vidare är ungarna bedårande med sitt blodröda huvud och en röd krans kring halsen.

Inför den annalkande säsongen får det bli en utmaning att också upptäcka den blå fläck ungarna ska ha ovanför ögat. Och så kan man njutningsfullt studera den sammetsvita pannplåten på de vuxna sothönsen. Då ser man om man har mor eller far framför sig.

Foto: Johannes Waern

Ordföranden har ordet

Hans Waern

Tänk, vad tiden rin-
ner iväg. Två måna-
der av 2013 har re-
dan passerat förbi.
Vintermånaderna
har vi avverkat och vårvintermånaden mars
har anlänt. Mars är en härlig månad med ug-
glerop och vårfåglar som väller in över oss nu
när ljuset återkommer. Den första sånglärkan
och tofsvipan har redan anlänt. Grågäss och
sädgäss börjar fylla på i markerna. Det är en
härlig tid just nu och som ligger framför oss.

I den här ledaren tänkte jag göra lite reklam
för Sveriges Ornitologiska Förening (SOF),
som NOF är en regional förening av. För en
relativt billig penning kan du bli medlem i
vår riksförening. Du får då en tidning, Fågel-
vännen, som utkommer med 4 nr per år. Läg-
ger du till en summa får du även SOF:s flagg-

skepp, Vår Fågelvärld. En riktigt bra tidning,
som tar upp många olika intressanta aspekter
på fågelvärlden. SOF bedriver en rad olika få-
gelprojekt och jobbar också aktivt med fågel-
skyddsfrågor. Projekt med jordbruksfåglar,
skogsfåglar, Östersjön, skräntärna, ortolan-
sparv och sånglärka är några av de verksam-
heter som bedrivs. Med din medlemsavgift till
SOF bidrar du således till dessa fågelskydds-
projekt. SOF har även flera fågelskyddstjänst-
emän anställda som varje dag arbetar med att
svara på olika remisser som avser olika fågel-
skyddsfrågor och som även jobbar med de pro-
jekt som föreningen driver. SOF har idag runt
16 500 medlemmar, men kan bli fler. Är du inte
medlem, så gör slag i saken och stöd vår riksför-
ening. Ju fler medlemmar SOF har, desto stөр-
re tyngd har föreningen också när olika remisser
behandlas.

Vi kan även stödja föreningen på ett annat sätt och det är genom att handla i Naturbokhandeln (NB) som är ett helägt dotterbolag till Sveriges Ornitologiska Förening. Där går överskottet till fågelskydd. Istället för att köpa en bok på nätet, köp den i Naturbokhandeln även om den kostar några kronor mer. Detsamma gäller om du är på jakt efter en ny hand- eller tubkikare. NB har en mycket kunnig personal som vet det mesta om de kikare du är intresserad av och de har även bra priser på optik. Fast kom ihåg, handlar du på Naturbokhandeln, stödjer du SOF och bidrar till att skydda fåglar. Det är värt mycket.

I april kommer NOF att vara värd för vår riksförenings årsmöte. Det kommer att äga rum helgen 19-21 april uppe i Ånnaboda Konferens och Lodge. På fredagen blir det ett seminarium som handlar om hur vi kan sprida fågelintresset vidare. En intressant dag där tyngdpunkten kommer att ligga på hur vi når nya medlemmar. Exempel på ämnen som kommer att tas upp denna dag är barn- och ungdomsverksamhet, kvinnliga nätverk. Är

du intresserad att delta så anmäl dig till någon av oss i styrelsen. Lördag och söndag kommer att ägnas åt riksföreningsens årsmöte. En viktig fråga är bl.a. ett eventuellt namnbyte för föreningen. BirdLife Sverige föreslås som kompletterande namn.

I vår förening har vi haft vårt årsmöte. I styrelsen blev det lite förändringar. Ami Sundén och Lena Holm avgick ett år i förväg på sina 2-års perioder. Vi tackar dem båda två för ett riktigt bra arbete. Som nya styrelseledamöter valdes Tord Larsson och Per Karlsson Linderum. Vi hälsar er välkomna i styrelsen.

I och med årsmötet släpptes NOF:s nya hemsida. Kent Halttunen och Marianne Johansson har båda arbetat intensivt med att föra över information från den gamla till den nya sidan. Ett stort tack för ert arbete! Jag vill även rikta ett stort TACK till Håkan Persson som i många år har varit vår webbredaktör och skött NOF:s hemsida. Han kommer även i fortsättning att vara med i vår webbredaktion.

Jag får till slut önska er en skön vår med många

NOF:s styrelse

Ordförande och kassör

Hans Waern, Vilebacken 45, 692 36 Kumla,
Tel. 019-58 20 18, 070-492 53 51
E-post: hans@ekonoma.se el. hans.waern@telia.com

Vice ordförande, fågelskyddsansvarig och bibliotekarie

Ulf Jorner, Måbärsvägen 11, 703 75 Örebro
Tel. 019-31 21 46, 070-661 66 55
E-post: ulf.jorner@spray.se

Sekreterare och PR-ansvarig

Kent Halttunen, mediakontakt
Nygård, Norra Folkavi, 71991 Vintrosa
Tel. 019-18 99 41, 070-216 11 30
E-post: kent.halttunen@tele2.se

Håkan Carlestam, programansvarig

Engelbrektsgratan 13B, 702 12 Örebro
Tel. 070-531 14 20
E-post: carlestam@gmail.com

Rolf Hagström, bitr. exkursionsansvarig

Vreta Gård 207, 692 93 Kumla
Tel. 019-23 44 75, 076-142 17 21
E-post: rolf.hagstrom@gmail.com

Bengt Jalsborn, lotteri- och försäljningsansvarig

Vallnäs vägen 3, 703 58 Örebro,
Tel. 019-12 70 80, 070-113 47 99
E-post: b.jalsborn@gmail.com

Ronnie Lindqvist, exkursions- och reseansvarig

Bertil Waldéns gata 6, 702 15 Örebro,
Tel. 019-10 23 33, 070-262 14 17
E-post: lindqvist_ronnie@hotmail.com

Suppleanter

Tord Larsson

Hagalundsvägen 39 A, 702 30 Örebro
Tel. 070-716 62 54, 019-24 62 53
E-post: info@isonine.se

Per Karlsson Linderum, mediagruppen

Babelsvägen 2, 697 74 Sköllersta
Tel. 019-18 56 95
E-post: per.karlsson.linderum@orebro.se

Styrelse 2013 fr.v.
*Rolf Hagström,
Håkan Carlestam,
Ronnie Lindqvist,
Ulf Jorner, Hans
Waern,
Kent Halttunen, Bengt
Jalsborn, Per Karlsson Linderum.
Saknas gör Tord
Larsson*

Foto: Marianne Johansson

härliga fågelobservationer. Passa på och kom på våra inomhusmöten i Vasakyrkan och följ med på våra exkursioner på hemmaplan! Väl mött i markerna!! 🐦

Nya styrelsemedlemmar

Nya i styrelsen är Per Karlsson Linderum och Tord Larsson som presenterar sig nedan.

Per Karlsson Linderum

Jag heter Per Karlsson Linderum och är 39 år. Bor med min fru Amanda och sonen Carl sedan några år i Sköllersta. Jobbar som gymnasielärare på Risbergska skolan, tidigare på Wadköpings UC. Har varit fågelskådare sedan 10-årsåldern. Blev aktiv i Dalslands Ornithologiska Förening i slutet av 80-talet. Har varit medlem i styrelsen, rrk (två perioder som ansvarig) och i tidskriftens redaktion. Förra året gav jag ut en bok om Dalslands fåglar och fågellokaler. Jag har avslutat mitt engagemang i DOF och vill nu jobba med fågelskåd-

ning och fågelskydd i det landskap jag börjat rota mig i - Närke!

Gillar framförallt att skåda på lokaler där inte så många rör sig, vilket är svårt i Närke där det finns så många skådare (!). Skogarna söder om Svennevad ligger varmt om hjärtat nu. Annars är Kvismaren den givna favoritlokalen. Har även ett antal Atlasrutor som jag ska jobba färdigt i år. Utlandsresor kopplat till skådning är också något jag prioriterar, har Spanien och Estland som favoritmål i Europa. Min favoritfågel är sångsvanen!

Tord Larsson

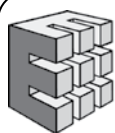
Jag är uppväxt i Örebro och var Oset och Kvismaren trogen till 1968 då jag började studera på Chalmers och blev kvar i Göteborg till 1989. Därefter flyttade jag tillbaka med familjen och kring millennieskiftet tog jag sakta men säkert upp skådandet igen.

De senaste åren var jag universitetslektor i installationsteknik vid Örebro universitet. Numera är jag pensionär.

Började 1957 i Närke's fältbiologiska förening NFU, först med fjärilar, sedan bara fåglar. Var ordförande i NFU flera år och jobbade mycket vid Kvismare fågelstation på somrarna.

Självklart är det Oset och Kvismaren eller hela Nerike numera som är favoritfågellokalerna. Vi har nästan allt. Jag har aldrig rest utomlands längre än till Skagen i Danmark i syfte att bara skåda fågel.

Jag lovade att ställa upp som styrelseledamot utan portfölj. Jag vill göra lite av varje. Ekoskådning känner jag starkt för, inte bara för att skåda fågel utan också för att få motion. Den X-formen blev visst ganska populär. Jag vill gärna stödja föreningsverksamheten och dess exkursionsverksamhet. Förhoppningsvis blir jag inröstad i onsdagsskådargänget snart. Där vill jag gärna vara med. 🐦

Ekonomia
Redovisningskonsult AB

Telefon 019-58 10 45

har bidragit till detta nummer av
Fåglar i Närke

Nya NOF-medlemmar

Under perioden november till och med sista februari 2013 har nedanstående medlemmar registrerats. Alla hälsas välkomna i föreningen.

Lennart och Laila Andersson, ARBOGA
Stig Andersson, SÄFFLE
Gunilla Frenander, FJUGESTA
Gunnar Törebrand, FJUGESTA
Karl Kylborn, Rundstigen ÖREBRO
Dag Lanerfeldt, HÄSSELBY
Marianne Palm, Hägerstigen, ÖREBRO
Patrik Strömberg, Malmgatan, ÖREBRO
Lennart Söderkvist, Norra Strandgatan ÖREBRO
Lars Häll, Lövängsvägen ÖREBRO
Håkan Svensson, Kungsgatan, ÖREBRO
Birgitta Davidsson, Kungsgatan, ÖREBRO
Anders Nilsson, Floragatan, ÖREBRO
Dick Larsson, Jakobsgratan, ÖREBRO
Jan-Erik Andersson, Nämndemansgratan ÖREBRO

Vi har blivit fattigare igen!

Johan Ählén, Örebro 2013-02-10

En röst har tystnat i de närkingska fågelmarkerna igen och vi har återigen blivit fattigare! Lage Johnson avled efter en tids sjukdom den 3/1 2013. Han lämnar efter sig en familj med hustrun Britt-Marie samt sonen Max och dottern Sara.

Sedan början av 1960-talet har den välbekanta rösten hörts i de närkingska fågelmarkerna. På senare år mer och mer i de östra delarna av landskapet men tidigare även mycket i de västra delarna med Tysslingen och Kilsbergen.

Aktiv i Kvismare fågelstation under 60-talet och efter det i princip stående medlem i den regionala rapportkommittén med ansvaret som rapportmottagare samt sammanställare av många av alla de inventeringar som gjorts. Under ett antal år på 80-talet drev han rapportkommittéarbetet själv med allt vad det innebär.

Boende i Bondevrak har Lage under de senaste tjugo åren satt avtryck som en av

de mest hängivna tomtfågelskådarna i landet och ståtade med nästan helt "omöjliga" över 200 arter från en tomt i inlandet. En siffra som tål att jämföras med de bästa listorna från kända kustlokaler på Öland och Västkusten.

Sträckskådning var också något han brann för och han tillbringade massor av tidiga morgnar vid bland annat Klåvudden och Nydalen vid norra Vättern under de senaste tio åren. Sträckskådningen var också det som gjorde att han satte sin egen prägel på alla de veckor

Lage tillsammans med undertecknad och Lennart Eriksson på Utklippan. Nog syns det på Lage att han trivs?

Foto: Johan Ählén

han tillbringade på Utklippan i Blekinge.

Även om jag kände Lage betydligt tidigare än så var min första resa till Utklippan i maj 2004 den första längre perioden av att lära känna honom, en resa som vi gjorde tillsammans med Erik Nordberg och som för min del gjorde att just Utklippan fick en speciell plats i mitt hjärta. Det har sedan dess blivit 17 veckor på denna ö i olika personkonstellationer men Lage fanns alltid med.

Många har på dessa resor och även bland skådarna i Blekinge förundrats över Lages nitiska sträckräknande från gryning till skymning. Allt från de mest vanliga till de mer sällsynta arterna räknades och bokfördes. Lages sällsynta förmåga att både hitta det ovanliga i ögonvrån samtidigt som han såg det vackra och mäktiga i mängder av vanliga fåglar gjorde avtryck hos alla som mötte honom.

Som fågelskådare hade Lage som sagt förmågan att titta åt rätt håll vid rätt tillfälle vilket ibland ger oväntade bonusar på alla de listor som förs på årsbasis, månadsbasis och landskapsbasis. För Lage var det dock två listor som betydde mer än några andra och det var listorna över arter sedda på Utklippan och framför allt från den egna tomten i Bondevrak. Visst var även listan över arter sedda i Närke också viktig men i relation till de tidigare hamnade den dock ändå alltid i skuggan.

Jag kan i denna stund inte låta bli att tänka tillbaka på min egen pappa som även han gick bort

alldeles för tidigt för snart fyra år sedan. Min relation till min pappa var mer av ett nära kompisförhållande än ett "far och son"-förhållande. Med samma brinnande fritidsintresse pratade vi med varandra i telefon flera gånger om dagen och det gigantiska tomrum som skapades då han försvann fylldes efter hand av täta telefonsamtal med både Lennart Eriksson och Lage.

När min pappa gick bort skrev Lage en av minnesartiklarna i tidningen "Fåglar i Närke" och artikeln hade rubriken "Vi har blivit fattigare!" Den rubriken förtjänar som Ni ser ovan nu att återanvändas med tillägg av ordet "igen"!

Jag kommer att sakna alla de telefonsamtal som har passerat med Lage i andra änden!

Jag kommer att sakna den outtömliga banken av kunskap som fanns bara ett telefonsamtal bort!

Jag kommer att sakna alla de tidiga morgnarna med honom på olika platser i landet. Allt från plattformen på taket i Bondevrak till sträckräkningsbanken på Utklippan!

Jag kommer att sakna den ödmjuka, varma och trygga atmosfär som alltid fanns där när Lage var på plats! Precis lika närvarande var alltid glimten i ögat!

Jag kommer att sakna allt detta och mycket mer men framför allt så kommer jag att minnas all den tid vi fick tillsammans med glädje och värme!

Tack Lage!

Kjell Brandin

Åke Lorin

En profil från Oset och Venan har försvunnit. Många har säkert sett Kjell komma cyklande med kikaren tillgänglig ner till sina favoritplatser. Ofta mycket tidigt om mornarna. Eller sett honom sittande sugande på sin pipa ensam eller i fåtaligt sällskap med andra skådare. För många var han igenkänd dock kanske inte känd till namnet. Han var litet tillbakadragen men frågade man honom om något berättade han vänligt och mycket kunnigt om vad han sett. Kjell som avled den 22 december blev 62 år.

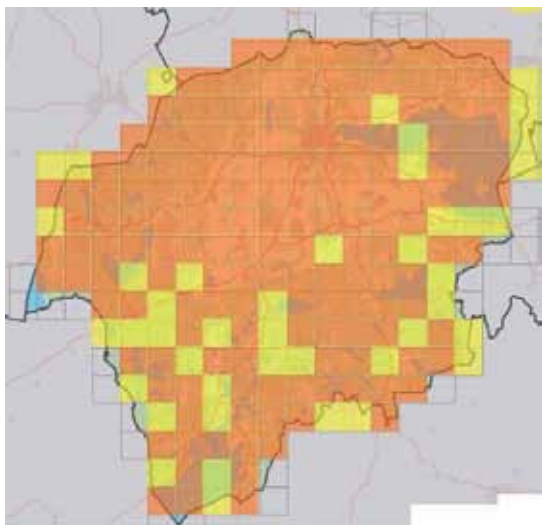

Foto: Torbjörn Arvidson

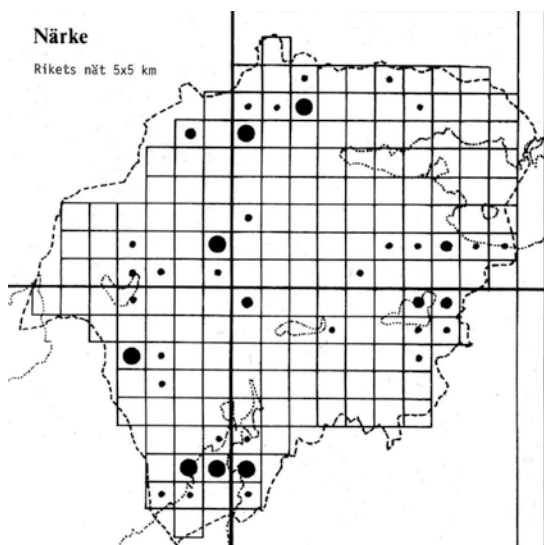
Atlasinventeringen i Närke, nu och då

Ronnie Lindqvist

"Inför 1978 hoppas jag att många ornitologer i Närke ställer upp och hjälper till med en ruta"

skrev Ragnar Nilsson i nr 1, 1978 av Fåglar i Närke efter fyra års inventeringsarbete. "Inventerare sökes nu i första hand till landska-

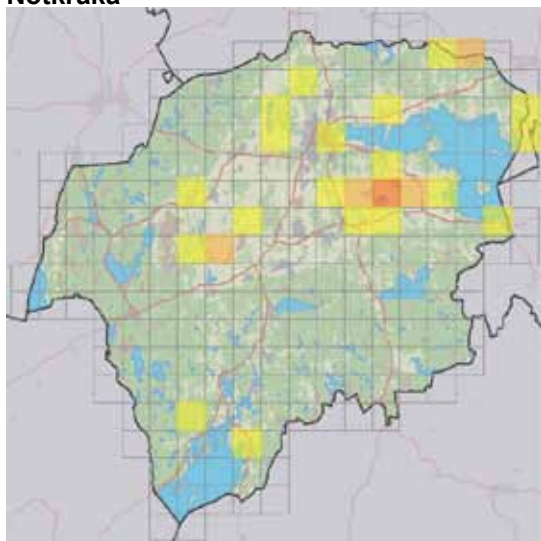
pets nordvästra och sydöstra delar, där finns fortfarande ett flertal lediga rutor" var en annan uppmaning i samma artikel. Uppmaningar som känns mycket aktuella även idag.

Precis som då är Närke i framkant om man jämför med de andra landskapen som också atlasinventerar nu. Vår tackning är god, men inte fullständig. En hel del arbete återstår men det finns goda förutsättningar för att vi ska ha ett mycket väl inventerat Närke när vi avslutar säsongen 2014, efter 9 års verksamhet. Ett inventeringsresultat som förhoppningsvis resulterar i en lokalatlas över Närkes häckfågel-fauna. Det finns lediga rutor, ljusare rutor på kartan, framförallt i landskapets sydvästra del, men även enstaka rutor i Östernärke, för den som vill vara med och slutföra den här stora inventeringen.

Ett 50-tal personer har deltagit aktivt i inventeringsarbetet hittills, som ansvariga för en eller flera rutor. Alla tackas för en god arbetsinsats. Dessutom riktas ett lika varmt tack till alla andra skådare som rapporterar in sina observationer av häckande fåglar i Svalan på internen. Fortsätt med det! för den rapporteringen blir mer och mer värdefull efterhand som inventeringen framskrider.

Det som framförallt skiljer läget idag mot det

Nötkråka

Förklaringar: Stor prick respektive orange ruta = säker häckning (indicium 11-20), mellanstor respektive ljus orange ruta = trolig häckning (5-10) och liten prick respektive gul ruta = möjlig häckning (2-4)

slutliga resultatet förra gången Närke atlasinventerades är andelen **säkra häckningar**. Här har alla som ansvarar för en ruta ett specifikt mål att uppnå. Vi måste säkerställa häckning för betydligt fler fågelarter. Här ligger vi ganska långt efter resultatet från 70-talet.

På närkekartorna här i artikeln kan man jämföra resultatet av två intressanta arter.

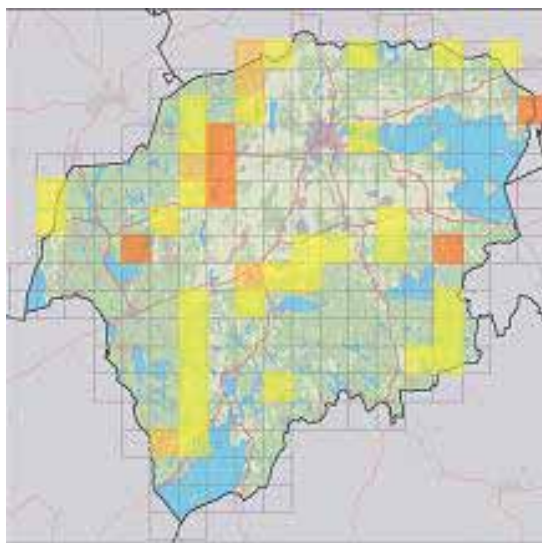
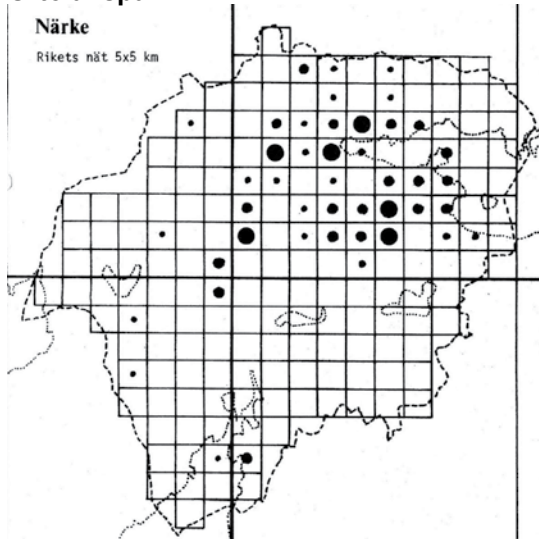
Nötkråkan uppvisar nästan samma förekomst då som nu. Häckningarna är visserligen inte i samma rutor men antalet förekomster är nästan identiska. 39 rutor i förra inventeringen och 41 nu. Fördelningen mellan säkra, troliga och möjliga häckningar stämmer mycket väl överens. Det här tyder på att nötkråkan har en stabil förekomst i landskapet.

Ortolansparven däremot kämpar inte helt oväntat i motvind. 45 rutor visade på förekomst av ortolansparv förra inventeringen men bara 24 rutor idag. Antalet säkra häckningar är ännu sämre. Då hittade man säkra häckningar i sex rutor men nu bara i en (1) atlasruta!

Syftet med hela atlasinventeringen är att synliggöra den här typen av förändringar på ett lättöverskådligt sätt. Närkeatlasen kommer att bli ett mycket användbart verktyg för alla som jobbar med fågelfaunavård. Beslutsfattare inom statlig och kommunal förvaltning, samt praktiskt och ideellt arbetande naturvårdare kommer att ha stor användning av den.

Engagera dig du också, för fåglarnas skull! 🐦

Ortolansparv

Skänk vinster till månadslotteriet!

Vi behöver nya vinster till lotteriet vi har vid våra inomhusmöten. Inte så stora och dyra utan t ex ett paket kaffe, böcker, någon pryl för vår fågnad och nytta, fågelmat som talgbollar, solrosfrön och jordnötter. Hela vinsten går direkt in i föreningskassan.

Ansvarig är Bengt Jalsborn, tel 019-12 70 80. Det går att lämna vinster vid varje månadsmöte.

Ett stort tack på förhand!

Styrelsen

Hur gick det med Rynningeviken?

Ake Lorin

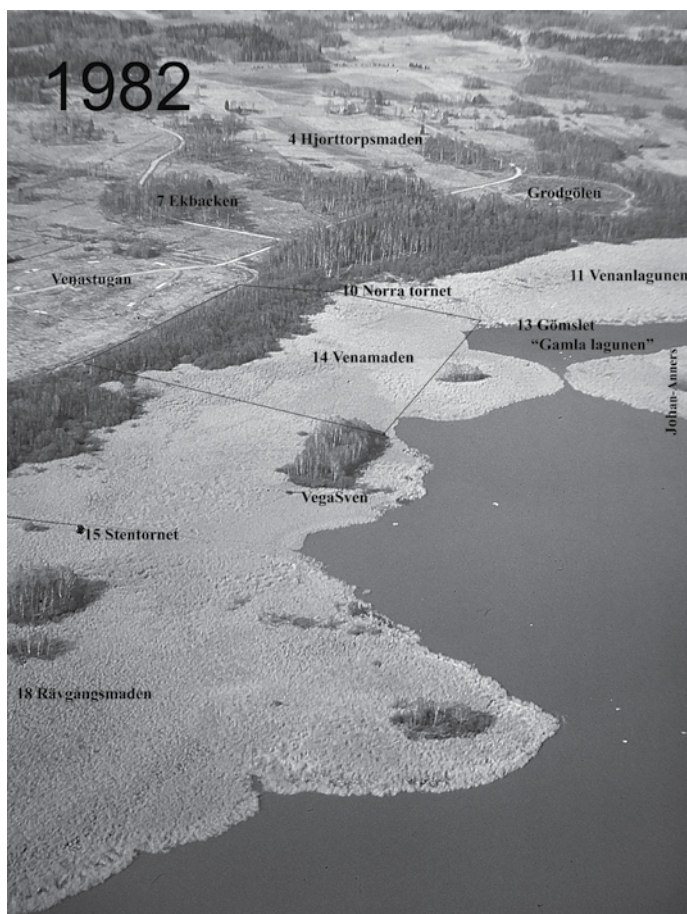
I det allra första numret av Fåglar i Närke som utkom 1978, alltså för 35 år sedan, fanns ett upprop, skrivet av den för samtiden kände NOF-medlemmen, naturmänniskan och ornitologen, Ragnar Nilsson som lydde:

Rynningeviken i fara

Under senare tid har uppgifter förekommit i pressen om att några tjänstemän inom Örebro kommun, bl.a. plandirektören och gatudirektören, planerar att fylla igen Rynningeviken och att bygga en vall tvärs över västra delen

av Hemfjärden. Dessutom har stadsarkitektkontoret i Örebro i översiktliga planskisser angivit att framtida parkområden längs stranden skulle kunna utvidgas genom utfyllnad av Rynningeviken. På strandvallen skulle därvid en vägförbindelse från Stockholmsvägen till universitetsområdet i Almby kunna ordnas.

För att skydda och värna de för den totala livsmiljön så viktiga våtmarkerna har 1977 proklamerats som internationellt våtmarksår. I tusentals studiecirkelar runt om i landet har jägare och naturvårdare fått sig inpräntat att våtmarkerna är en naturresurs av stort vetenskapligt, kulturellt, rekreativt och ekonomiskt värde. Sett mot denna bakgrund ter sig direktörernas planer på en utfyllnad av Rynningeviken helt befängda.

Venaviken. Jämför med nästa uppslag.

Foto: Leif Sandgren

Rynningeviken ingår sedan 1921 i ett fågelskyddsområde, det kanske äldsta i landet. Områdets status som fågelskyddsområde är dock otillräckligt. Ingrepp som menligt kan skada fågellivet kan ske på helt laglig väg. Området bör därför avsättas som naturreservat. Då Rynningeviken är olämplig för bad och på grund av ringa vattendjup och talrika stenblock även är mindre lämpad för båtsport borde risken för kollision med dylika intressen vara minimal.

Rynningeviken med omgivning- ar utgör tillsammans med det yt- mässigt lilla naturreservatet Oset en ekologisk enhet. Planerade ut- fyllnader och vägdragning skulle, om de kommer till stånd, totalt för- störa den för fågellivet ytterst vär- defulla våtmark som hela västra Hemfjärden utgör.

Med den refererade artikeln som underlag gjorde tio naturvårdsför- eningar en hemställan till Länssty- relsen att utvidga Osets naturreser- vat till att omfatta även Rynninge- och Venavikarna. Länsstyrelsen

ställdes sig positiv och även Örebro kommun. Den tredje parten, militärerna, var avvisande då de ville behålla marken som övningsområde. Kommunen å sin sida ville behålla I3 varför de ändrade sig för att inte stöta sig med militären. Det hela mynnade ut i att förslaget lades på is. Militärens verksamhet hade ingen större påverkan på de sjönära områdena utan markerna fick utvecklas fritt och naturvännerna var ganska nöjda med det. Dock hade I3 förlängt en gammal gärdsväg ut genom strandskogen genom att fylla ut sjöbotten för vägen och anlägga en soptipp och en napalmövningsbana intill den. Vägen är nu känd som Rävgången. Militären hade också tillåtit deponering av fyllnadsmassor på gårderna till en skjutvall. Vallen kallas i dag för Pers hög.

Utvecklingen tog efter några år en annan vändning i och med att I3 ändå skulle läggas ned. Våren 1992 presenterade kommunen en ny översiktsplan för samråd. Den tillfredsställde på inget sätt naturskyddsintressena. NOF och naturvårdföreningarna svarade gemensamt på samrådet och lämnade förslag till en skötselplan av området. Se FiN 1993 nr 1!

Politikerna tog intryck av argumenten och ändrade något på översiktsplanen. Från början begränsades naturreservatets yta därför att kommunen inte ville avvara industri- och tomtmark mot E20. Norrgränsen hade lagts där gamla soptippen slutar i norr. Kommunen ändrade sig så småningom och tog med Hjortstorp som föreningarna begärt om än med smärre inskränkningar.

Samarbetet i Osetkommittén om utveckling och skötsel av reservatet mellan kommunen och naturföreningarna har fungerat bra. Kommunen har sedan invigningen lyckats finansiera flera lyckade projekt som restaurering av markerna vid gamla hamnen, anläggning av Naturens hus, byggande av Långa bron över Lillån mot Naturens hus och nu senast klaffbron från Oset över Svartån till Naturens hus för att nämna några väsentliga delar. Den sistnämnda bron förbinder Oset med Rynningeviken till ett enhetligt område.

Vi örebroare kan känna oss stolta över att ha ett så lättillgängligt och högklassigt naturområde endast någon kilometer från centrum.

Ragnar Nilsson skrev vidare i sin artikel följande:

Att Rynningeviken med omgivningarna liksom det egentliga Oset hyser en stor rikedom på häckande fåglar torde vara allmänt bekant. Nämnas bör dock att den sällsynta smådoppingen har konstaterats häcka flertalet år sedan 1966 i en mindre lagun norr om Vena-holmarna. Dessa häckningar av smådopping torde vara de enda kända i Hjälmarén. Rördrommen brukar vara företrädd av 1-3 (1975 ej mindre än 6) tutande hanar och är liksom bruna kärrhöken årsviss som häckfågel. Grågåsen häckar sedan 1970 med ett flertal par i Rynningeviken. Bosättning av dvärgmåsar och svarttärnorna kan förväntas, lokalen är lämpad och de båda arterna har visat tendens att sprida sig. Det nordligaste bofyndet av den extremt sällsynta pungmesen har gjorts just i Rynningeviken.

Det är dock kanske främst de ruggande och rastande skarorna av sjöfågel som sätter sin prägel på Rynningeviken. Ansamlingarna av andfåglar kan under höstarna vara mycket stora, några dagsmaximisiffror: 2 000 gräsänder; 1 000 storskrakar, 750 bläsänder; 200 krickor och 300 brunänder. 80 hägrar och 15 fiskgjusar utgör också en imponerande dags-siffra.

Strandskogen som omger Rynningeviken bör ingå i reservatet, den är ur naturvårdssynpunkt intressant. Där sjunger både näktergal och rosenfink. Flera av våra hackspettarter finner sig väl tillrätta i de insektsangripna träden. Den längre norrut häckande tre-tåiga hackspetten ses numera årligen under hösten. I närheten av Lillåmynningen har den mycket sällsynta vitryggiga hackspetten iakttagits. Att strandskogen i sitt nuvarande skick är attraktiv även för fåglar med stora krav på ostördhet bevisade förekomsten av en berguv för ett par år sedan. Hornugglan ses ofta här; hon hör liksom bivräken och ormvräken till

Vy från 2007 visar Rynningeviken med högt vattenstånd och är tagen mot nordost. Siffrorna på bilden anger namnen och läget på rapportlokaler enligt Svalan vilket framgår av vidstående tabell. Man kan lätt föreställa sig hur området såg ut innan strandskogen togs ned och vassen togs ned och frästes. Strandskogen fanns utmed hela sträckan från Pers hög (20) över Rävångsmaden (18) och slutade vid Stora strandskogen (9). Det täta vassbältet utanför strandskogen började vid Rävångsstugan och följde i stort Strandpromenaden upp till den befintliga vassen vid Stentornet (15). Den fortsatte norr därom ut mot Johan-Annars och öster om Lillholmen upp mot strandskogen norr därom. Gömslet (13) placerades vid en tidigare mindre lagun som öppnade sig i det dåvarande vasshavet. Gässen har nu betat vassen så hårt att hela viken blivit Venanlagunen (11).

Rynningevikens lokalnamn

Enligt rapportsystemet Svalan och läge på vyer

1 Rynningeviken	14 Venamaden
2 Stora Hjortstorp	15 Stentornet
3 Munkatorp	16 Reningsdammen
4 Hjortstorpsmaden	17 Lakdammarna
5 Myrömaden	18 Rävångsmaden
6 Grodgölen	19 Strandpromenaden
7 Ekbacken	20 Pers hög
8 Ekbacksdammarna	21 Rävången
9 Stora strandskogen	22 Rävångsskogen
10 Norra tornet	23 Gröna bron
11 Venanlagunen	24 Björkholmen
12 Sjöheden	25 Långa bron
13 Gömslet	

häckfåglarna. Lärkfalken jagar gärna sländor längs strandskogs-kanten.

Inför bildandet av naturreservatet diskuterades en hel del om strandskogens bevarande eller ej. Många hävdade att den skulle vara kvar som Ragnar förordade. Även herpetologerna gjorde det. Det som fick fälla avgörandet var historiska förändringar av landskapet i Hjälmaviken. Sedan sjösänkningen i slutet av 1800-talet hade här liksom i hela Närke betade översvåmningsmarker runt sjön ersatts av strandskogar. För att i någon mån återställa området till hur det såg ut innan sjösänkningen valdes utvägen att ta bort strandskogen och återställa översvåmningsmarker. Ett

annat skäl var också att kommunens finanser vid den tiden inte tillät några större ekonomiska satsningar. De pengar man erhöll för den fällda skogen gjorde att man kunde starta de första arbetena år 1994. Kommunen har sedan dess skickligt ökat ytan av våtmarker genom att anlägga många småvatten, valla in marker, dämna upp och bygga anordningar så att deltyr kan regleras och skötas individuellt. Vågar har rustats och man har uppfört publika delar som värmestugor, grillplatser så att området blivit till vad det är i dag.

Hur har då fågelfaunan påverkats av de arbeten som utförts i naturreservatet? Jämför man med vad Ragnar Nilsson skriver kan följande konstateras:

Smådoppingen häckar ej i den lagun som låg intill nuvarande gömslet. Antagligen på grund av att all omgivande vass har betats ned av grågässen. Den häckar i stället i ”nya lagunen” vid strandpromenaden. Svarthakedopping, en art som Ragnar inte nämner, häckar med flertal par inom området. Ofta i de små gölar som har anlagts. Där häckar numera även rörhönan. I ”nya lagunen” vid strandpromenaden häckar gråhakedopping liksom i vattnen norr därom.

Rördrommen häckar fortfarande, ett till två par. Att den minskat beror på den kraftiga minskningen av bladvassen i kärnområdet.

Grågåsen angavs häcka med flertal par men den har ökat mer än tiofalt. Kanadagåsen nämns inte men även den har fått goda häckningsmöjligheter inom området. Båda arterna har betat kraftigt på bladvassarna så att dessa kraftigt har minskat i täthet och utbredning. Arterna har på ett ”naturligt sätt” kraftigt påverkat området.

Den förväntade bosättningen av dvärgmåns och svarttärna har inte infriats men arterna ses regelbundet under flyttningstider. Skratmåsen å sin sida häckar regelbundet inom reservatet. Pungmesen finns kvar och häckar intermittent.

Biotopen för de ruggande rastande skarorna sjöfåglar har troligtvis inte försämrats av förändringsarbetena i reservatet. Konstaterade skiftningar i numerären torde bero av

andra övergripande orsaker. Antalet rastande bergänder imponerar och lär inte kunna ses i samma antal nu för tiden p.g.a. en generell tillbakagång av arten. Snatterand nämns inte av Ragnar med all sannolikhet för att den ej sågs i Rynningeviken på den tiden. Numer häckar arten och har setts rastande i lagunen innanför Strandpromenaden med 130 ex. Ej heller nämner han sothönan som rimligtvis fanns då men även de har fått bättre häckningsförutsättningar. På eftersommaren 2012 rastade 350 ex. i samma vatten. Hägrar finns kvar om än i litet lägre antal. Fiskgjusarnas jaktområde torde ha ökat på grund av utvidgade klarvattenytor men antalet har inte ökat utan varierar som arten i allmänhet.

De strandskogar som lämnades kvar hyser samma arter som tidigare. Näktergalarna finns kvar men lämpliga häckningsplatser har troligen minskat då gårdarna rensades från sly och gjordes till betesmark. Rosenfinken finns kvar och häckar alltså inom reservatet. Tretåig hackspett och vitryggig hackspett iakttogs tidigare under flyttperioder och chansen att se dem i reservatet är troligen lika liten eller obetydligt mindre idag än vad den var då. För mindre hackspett har häckningslokaler spolierats men de häckar i eller i anslutning till reservatet i ungefär samma omfattning som tidigare enligt ett artprojekt som pågår.

Att berguv iakttagits kunde väl betraktas som kurios på den tiden. Hornugglorna finns kvar i reservatet eller dess omgivningar liksom bi-vråk och ormvråk. Lärkfalkens sländjakt är lika möjlig att se nu som då. Ragnar Nilsson nämner också brun kärrhök och den finns kvar trots att bona har fått flyttas till områden där bladvassen är intakt

Övrigt att notera är att genom anläggande av grunda dammar och strandnära betesängar på Rävgångsmaden har många arter tillkommit. Inventering 2012 av Rävgångsmaden gav följande häckande arter: snatterand, kricka, skedand, årta, vattenrall, mindre strandpipare, tofsvipa, rödbena, enkelbeckasin, sånglärka, ängsdiplärka, och gulärta. Alla är arter som ej kunnat häcka på området när miljön bestod av

tät bladvass och strandskog och kan därför betraktas som tillkommande arter.

Rörsångare och sävsångare finns kvar men har möjligen minskat numerärt i proportion till minskade volymer bladvass. Även något eller några par gräshoppsångare, flodsångare och buskskvätta kan ha försvunnit från igenväxningsmarken innanför strandskogen när marken rensades och blev betesmark. Samtliga arter finns dock kvar häckande inom reservatet.

Att fälla delar av strandskogen till förmån för utökade våtmarker visade sig vara mycket lyckat. Trastsångare fanns ej tidigare men miljön passar nu bra för den och den häckar arligen. 🐦

Andra fyndet av svart- huvad trut *Larus icht- hyaetus* i Sverige

Ove Pettersson

Det var fredagen den 4 januari 2013. Efter några dagars mildväder sedan nyåret hade det mesta av snön smält bort på Närke-slätten och i Oset fanns redan en vak vid Svartåns mynning. Den lokalt så kallade vintervaken. Kni-
por, storskrak och gråtrutar rastade i vaken redan efter några dagars sydvästliga vindar. De första grågässen flög runt i området.

Lars Karlsson och jag hade anmält oss till Närkes Ornitologiska Förenings artrace den 5 januari. Vi bestämde oss för att åka till Oset på fredagen den 4 januari för att rekognosera inför racet. Framför allt för att titta på tättingarna kring fågelbordet vid Caféhörnan men naturligtvis även för att se vad som fanns i vaken. När vi kom till Oset vid 9-tiden tog vi god tid på oss och stod länge vid fågelbordet och tittade på en rödhake och några stjärtmesar. På långt håll såg vi redan vid 9:45-tiden

Ove Pettersson och Lars Karlsson Foto: Jenny Pettersson

att det fanns sjöfågel i vaken och även några trutar. Men som sagt vi hade ingen brådska.

Vi närmade oss Svartåns mynning och stannade längst ut vid rastbordet. Kni-
por och storskrakar räknades liksom trutarna. Sju unga gråtrutar stod i en grupp för sig själva längst bort på iskanten. På norra sidan stod en trut för sig själv och såg vid en hastig titt i handkikaren ut att vara en gammal gråtrut, men hade den inte ovanligt mörkt huvud? Tuben monterades upp och vi började studera truten mer ingående. Att adult gråtrut har mörkare huvud på vintern än på sommaren är väl bekant, men så mörk?

Diskuterade med Lasse om det skulle kunna vara en gråtrut med nedsmutsat, kanske oljeskadat huvud. Det mörka huvudet var svart på hjässan och ljusare på huvudets sidor. Den svarta hjässan avslutades skarpt i nacken och huvudets form stämde inte med gråtrutens och inte heller den betydligt flackare pannan och näbben verkade längre. Dessutom var näbben ljus med en mörk fläck nära näbbspetsen. Nervositeten började kännas i kroppen. Tankarna gick till svarthuvad trut men hur såg de adulta fåglarna ut i vinterdräkt? Fågelboken låg i bilen och inga andra skådare syntes till. Jag ringde till Johan Åhlén för att diskutera truten. Men han var på kundbesök i Örebro och kunde inte omedelbart lämna allt för en obestämd trut.

Nu var goda råd dyra. På väg ut mot udden kom nu Thomas Angelsten med en bra ka-

Foto: Thomas Angelsten

Svarthuvad trut vid Oset

mera. Vi bad Thomas ta bilder och dokumentera truten. Lasse och jag begav oss till bilen för att hämta en fågelbok. Medan jag tillfälligt måste lämna Oset var Håkan Carlestam på väg till udden ovetandes om vår upptäckt och larmade ut svarthuvad trut som osäker. Anders Jacobsson kom tursamt på sin sedvanliga lunchtur och ringde direkt till Johan Åhlén. Johan hade kommit loss från jobbet och tog sig snabbt till Oset. Magnus Friberg fick larmet om den konstiga truten och var också på väg. Nu var draget igång.

Och det var ingen tvekan längre. Det var en svarthuvad trut – en adult fågel i vinterdräkt. Ett megalarm och andra fyndet i Sverige någonsin! Johan larmade ut den kl 12:40 via Club300:s Bird Alarm som säkert bestämd och att bra bilder fanns på fågel. Grattis till Johan som fick sin 400:e art på Sverigelistan.

Snabbt strömmade fågelskådare från hela Mellansverige till Oset och många hade lyckan att få se den innan den lyfte kl 15:10 och ensam flög österut mot Hjälmarén. Ett beteende som måsfåglar i vaken brukar ha. De övernattar förmodligen på Mellanfjärden eller på Storchjälmarén för att återvända nästföljande morgon. Det var precis vad den svarthuvade truten gjorde.

På lördag morgon den 5 januari återupptäcktes den svarthuvade truten i vaken vid Söd-

ra Ässundet. Efter en kort stund lyfte den och flög i riktning mot Oset till hundratals väntande ornitologers stora glädje. Fågelskådare som under natten rest från Skåne i söder och från Umeå i norr. Truten visade upp sig fint och det gavs tillfälle till fotografering både när den flög och när den satt på isen. En sökning på Google visar på mycket bra dokumentation av många fotografer. Den svarthuvade truten lämnade Oset kl 9:09 och försvann i SV riktning

över Örebro. Trots att många skådare stannade kvar vid Oset hela dagen sågs den inte mer. Inte heller har den i skrivande stund rapporterats från någon annan ort i Sverige.

Sveriges första godkända svarthuvade trut sågs vid Revet på södra Gotland den 20 juli 2008. En gammal fågel i sommardräkt som upptäcktes av Mattias Nilsson från Varberg och som bara sågs av honom och fotografen Gösta Reiland. Fyndet finns dokumenterat och väl beskrivet i Club300:s tidning Roadrunner nr 3 2008.

Svarthuvade truten häckar i ett område från sydöstra Ryssland till Mongoliet. Enligt Fågelguiden och uppgifter i Wikipedia häckar den kolonivis i träsk, på öar och i insjöar. Övervintrar vid kusten i östra Medelhavsområdet, på Arabiska halvön och i Indien. Svarthuvade truten har ett mycket stort utbredningsområde och stor global population. Mycket sällsynt gäst i Europa och med mycket få säkra fynd i norr. Närmast Sverige finns endast ett fåtal fynd i Polen och Danmark.

Hur den svarthuvade truten hamnade vid vinter-vaken i Oset mitt i vintern förblir en gåta. 🐦

Hänvisningar:

Roadrunner 3/2008, Fågelguiden – Europas och Medelhavsområdets fåglar i fält, Kryssalett och Wikipedia

Artracet 2013

Magnus Helleryd

Den 5 januari genomfördes NOF:s årliga vinterrace. Där gäller det att observera så många fågelarter som möjligt inom landskapet Närke, mellan kl. 00.00 och 16.00. Tävlingsförsättningarna var relativt gynnsamma. Vädret var behagligt men efter rejält vinterväder i december fick vi mildväder och fåglarna skingrades. Antalet fåglar vid våra fågelmatningar var lågt. Totalt sågs 73 arter varav segrarna lyckades se 55. Ett lag valde att tävla ekologiskt d.v.s. cyklade från startplats till målet Gröna Grodan ca 3 mil.

I efterföljande tabell framgår resultaten med lagen ordnade efter placering. Vid lika antal sedda arter har dock startnumerordning fått gälla.

Lagens sammansättning var:

1 The Dream Team Leif Silden och Ola Strand

2 Fyrtornet och släpvagnarna Andreas Sandberg, Peter Gustafson, Anders Carlberg och Håkan Persson

3 Fjällrävarna Ola Erlandsson, Magnus Friberg, Andreas Tranderyd + aspiranten Linus Jonson

4 Återväxten Ronnie Lindqvist, Åke Lorin, Jonas Blücher, Oscar Axelsson

5 Bablar med snablar Hasse Molin och Per Karlsson Linderum

6 Silverrävarna Håkan Carlestam, Bengt Karlsson, Olle Liljedahl, Bernt Bergström

7 Ronny och raggarna Ronny Nilsson, Anders Karlsson, Anders Jacobsson och Stefan Risberg

8 Team Grey-headed Helny Olsson, Inger Lilja och Benny Fredriksson

9 Invalidos Håkan Ellehammer, Håkan Nikander och Mikael Magnusson

10 TT (Team Thuvander) Roland Thuvander och Claes Nordell

11 Duvhökarna Ove Pettersson, Lars Karlsson och Rolf Sykkijev

12 Långsam-åkarna Kent Halttunen och Bengt Jalsborn 🐼

(☐ - sedda av alla lag, ☐ - sedd av ett lag)

Lag nr/placering Plac. Miljöklass	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sångsvan	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	
Sädgås	X	X	X									X
Grågås	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Kanadagås	X	X	X	X	X				X			X
Snatterand						X						
Gräsand	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Knipa	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Orre					X						X	
Rapphöna											X	
Fasan		X		X	X	X						
Smådopping	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Havsörn	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Duvhök	X									X	X	
Sparvhök		X	X	X	X	X		X	X			X
Ormvrak	X	X	X	X	X		X	X			X	
Fjällvråk	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Kungsörn			X									
Stenfalk					X							
Sothöna	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Trana	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Fiskmås		X										X
Gråtrut		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
Tamduva	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ringduva				X								
Turkduva	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X
Hökuggla	X	X			X	X	X	X	X			
Sparvuggla		X		X								X
Kattuggla	X	X	X	X	X	X	X	X	X			
Päruggla	X											
Gråspett				X		X	X	X	X			
Gröngöling			X	X	X	X						
Spillkråka	X	X		X	X	X	X	X				
St. Hackspett	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
M. Hackspett		X	X				X					
Tretåig hacksp.										X		
Sidensvans	X	X	X	X			X	X				X
Strömstare	X	X			X	X			X		X	
Gärdsmyg	X			X	X			X				
Rödhake										X		
Kolttrast	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Björktrast	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X
Kungsfågel	X	X	X		X	X		X		X		X
Stjartmes	X	X	X		X			X	X			
Entita	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Tallita	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
Tofsmes	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Svartmes	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Blåmes	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Talgoxe	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Nötväcka	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Trädkrypare	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Varfågel	X				X		X	X				
Nötskråka	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X
Skata	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Nötkråka	X			X		X	X	X	X			X
Kaja	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kråka	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Korp	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Stare	X	X		X			X	X	X	X	X	
Gråsparv	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Piufink	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Bofink	X	X	X	X	X					X		
Bergfink	X	X	X	X			X				X	X
Grönfink	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Steglits	X	X	X	X	X		X					
Grönsiska	X	X		X	X	X				X		
Vinterhämling	X								X			
Gråsiska	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X
M. Korsnäbb								X				
Domherre	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Stenknäck	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Gulspurv	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Sävsparv	X				X					X		
Art/summa	55	52	50	50	50	46	45	44	44	42	41	35
Totalt antal arter	73											

Segrnarnas berättelse

Leif Sildén

Under senare år har det varit stort intresse för racet och 10-12 lag har medverkat. Då skådande i Närke under den mörkaste och kallaste årstiden normalt inte har så mycket att erbjuda i raritetsväg så är artracet en uppiggande och intresseskapande aktivitet både före, under och efter racet. Eller föresten vi har hört att andra lag skådar mycket innan racet vi vilar oss i form!

Ola Strand och jag började prata om artracet i slutet av november. Vi funderade på om vi skulle medverka eller inte. Man ska ju sluta när man ligger på topp heter det ju och förra året hade vi flyt och vann! Det tar ju dessutom tid och energi veckorna innan racet (även om vi aldrig rekar före ett race) och det där med tiden är ett ständigt återkommande problem. Vart tar den vägen? Min skådarkollega tycker dessutom att jag alltid lägger för lite tid på rekande innan racet (men man har ju ett jobb att sköta också), vilket gör att humöret i laget ibland kan gå lite i moll! Hur som helst så bestämde vi oss för att köra även årets race.

Närke består av många biotoper som djupa skogar med mesar, skogshöns, korsnäbbar etc., åkerlandskap med vad det vill säga, fågelsjöar (även om de är frusna) etc. Så det gäller att få med alla biotoper under denna korta dag.

Frågan har kommit ibland varför vi ofta ligger så bra till på racen! Jag ska svara som en riktig närking, riktigt tråkigt med andra ord! Jag tror att det är med racen som allting annat, desto mer förberedd man är desto större chans har man att lyckas! Därmed inte sagt att den där rödhaken som man har jobbat fram finns kvar i rätt buske just de minuterna man är där på racet! Nej, varför skulle den vara det även om den varit där de senaste fem gångerna man besökt stället! Förberedelse är lika mycket att veta vilken rutt man ska köra och vilka stopp man ska göra under racedagen med viss flexibilitet beroende av väder och andra omständigheter. De flesta känner till vad som finns i markerna i och med Dagens fågel men det gäl-

ler att hinna med så mycket arter som möjligt under dagen.

Jag ska dessutom fortsätta vara tråkig genom att säga att en gråsparv och en bofink är mer värd än en svarthuvad trut på ett race. Nu lyckades inget lag att se denna superraritet som sågs vid Oset dagen före racet men det hade varit en rolig art att få in på ett race! Men just den biten med att arbeta in de vanligaste arterna i högre grad än de lite ovanliga (och oftast svårare) tror jag har varit vår vinnarmelodi. För även om man tror att de där vanliga arterna dyker upp under racet så är det tyvärr sällan så (inte ens om man prioriterar de vanliga!).

Nog babblat om strategier. Hur gick vårt race i år? Vi började bra med ropande kattuggla från skådarkollegans tomt men det vore väl konstigt om man inte skulle höra en uggle från Uggelboda! Något senare hade vi även fått svar av en ilsken pärluggla långt bort i väster-närkeskogarna. Pärluggla kan vara en svår art under början av januari. Däremot fick vi inte nys på någon berguv i år men å andra sidan har vi ingen säker lokal längre då de inte verkar finnas kvar vid vår besökta grusgrop?

Morgonljuset började komma fram och likadant gjorde smådopping och sothöna vid Kumla reningsverksdammar. På väg mot skogarna vid Brevens Bruk i östra Närke kollade vi in de övervintrande tranorna utanför Sköl-lersta och som bonus fick vi en ensam vinterhämpling som landade alldeles nära oss.

Årets skogsrunda hade planerats väl och vi var helt säkra på arter som tjäder, orre och tallbit på en "okänd" lokal. När vi skulle svänga av mot denna lokal visade det sig att de senaste veckornas snöande inte gjorde denna väg farbar! Den har under senare år alltid varit farbar då skogsmaskinerna ska hämta timmer i den allt mer nedhuggna Brevensskogen. Vi bestämde då att ta en annan skogssväng som ofta brukar ge bra utdelning. Väl ditkomna visade det sig att samtliga Nærkes jägare hade samlats längs denna väg. De såg inte så muntra ut när vi kom åkande så vi fick vända om och hoppas på skogsarter längs de stora vägarna.

Segrare fr. v. Ols Strand och Leif Sildén i fria klassen och Bengt Jalsborn och Kent Halttunen i miljöinitiativet.

Foto: Åke Lorin

Samtliga skogshöns och korsnåbbar höll sig undan och mesarna satt långt inne. Morgonen kändes tung men när spillkråka hördes på håll och två strömstarar sågs vid Biskopskvarn fick vi upp humöret. När dessutom stjärtmes, trädkrypare och svartmes kunde kryssas in vid Bystad kvarn var livet lättare igen. Det är konstigt att några simpla vanliga fågelarter kan göra en så glad!

Morgontimmarna gick snabbt och med allt mer panik i blicken för vi snabbt mot Kvismareslätten med besök i det skådartäta lilla samhället Stora Mellösa! Bofinkar, bergfinkar och steglits kunde skrivas in på listan även om diskussionen vid detta stopp mest handlade om jag skulle hinna hoppa in till mig och besöka det lilla huset eller om tiden var för knapp för det. Hur som helst offrade jag tid på det mot min kollegas vilja!

Kvismareslätten avklarades relativt snabbt med havsörn, varfågel, sädgås och sångsvan som topp. Snösparv och berglärka hittades inte trots rapporter perioden innan.

Helt oväntat flög en mindre flock starar och satte sig i en björk längs vägen mellan Öby kulle och Hammar.

Från en välkänd fågellokal, Kvismaren, till en annan, Oset. I vaken sågs inte mycket, vi kom lite för sent. Både fiskmåsarna och gråtrutarna hade lämnat lokalen och flera mindre hackspettar som de andra lagen glatt berättade om var borta (ja, naturligtvis annars hade ju de andra lagen inte nämnt något om dem). Vigg i vaken och kanadagäss på maden var dock nya arter.

Nu började klockan springa iväg och arter som stenknäck och turkduva saknades. Snabbt för vi in i Örebro och mycket efterlängtat flög stenknäck över oss vid ett par tillfällen när vi gick runt i ett villaområde. Även turkduva kunde hittas på ett av de numera fåtaliga stäl-lena för arten i Örebro.

Den stationära högugglan väster om Örebro hade setts av andra lag så kanske skulle vi ge den en chans även om vi inte sett den när vi passerade området dagarna innan racet. Snabbt åkte vi ut mot flygplatsen och mycket riktigt satt hökugglan på en lyktstolpe längs vägen. Det kändes som en fin avslutning.

Som vanligt samlades alla lagen kl. 16.00 vid Hamncaféet för summering. Med engagemang, tur och planering lyckades vi vinna i år. Nu vet ju alla andra lagen vår strategi så till nästa år blir det än tuffare. Med andra ord är det snart dags att börja planera nästa års race. 🐦

Håkan Persson, vars arm skymtar i vänsterkant redovisar resultaten för Olle Liljedahl, Bernt Bergström Benny Fredriksson, Inger Lilja, Helny Olsson bakom bordet. Hitom syns Bengt Karlsson, Håkan Carlestam, Claes Nordell och Roland Thuvander. Vid lilla bordet Bengt Jalsborn och Kent Halttunen.

Foto: Åke Lorin

UNGDOMSSIDAN

Ungdomsgruppen, januari

Filippa, Karin, Martin och Oskar

Det var tre grader kallt och lite snålblåst ute vid Erik Rosenbergsstugan i Oset lördagen den 26 januari. Ungdomsgruppen samlades där för att medverka i den nationella fågelräkningen. Under ledning av Ronnie skulle vi inventera vilka arter som förekom vid fågelbordet utanför stugan. Totalt gjorde vi fyra 10-minuters observationer. Det blev inga nya kryss för någon av oss, men vi såg koltrast, gulsparv, grönfink, entita, större hackspett, pilfink, nötskrika, nötväcka, rödhake, talgoxe och blåmes. Dessutom såg vi en gräsand. När vi var där kom en reporter och fotograf från Nerikes Allehanda för att skriva en artikel om oss. Det var roligt. Under tiden träffade vi också Olle som hjälpte oss att tända en brasa i den gamla kaminen. Han lärde oss att det finns en caféhörna (?) i Oset där han bjuder tallitorna på smaskigt margarin. Det stället ska vi kolla upp vid ett senare tillfälle. 🐦

Foto: Anders Bro

Karin Bro och Oskar Axelsson

Ungdomsutflykt februari

Anders Bro

Karin och Oskar var med NOF-exkursionen till Garphyttans nationalpark söndagen 3/2. Det var ganska mycket folk. Vi hade inriktat oss på att se både tretåig hackspett och gråspett, men vi såg inga hackspettar den här dagen. Men Karin fick ett nytt kryss i skogen - svartmes. Det riktigt roliga hände när vi åkte hemåt. Vi stannade till vid Lannafors för att kolla in en kattuggla som satt och gömde sig i en av skorstenshuvorna. Oskar hade sett kattuggla förut, men för Karin var det ytterligare ett kryss. Därefter åkte vi vidare till Latorp för att leta efter hökugglan som hade setts där några veckor. Det tog inte lång tid förrän vi såg den sittande i en stor ek. - Det här var skitroligt, sa Karin som därmed fick sitt tredje kryss den här dagen. 🐦

Seger för miljön när vi cyklade

Bengt Jalsborn o Kent Halttunen

Inspirerade av bland annat fågelskådarna i Östergötland lät vi bilen stå i årets Artrace som genomfördes lördagen den 5 januari. Det fick bli ett race på cykel i stället.

Det borde gå att få ihop skapligt med arter samtidigt som man förflyttar sig på ett annor-

lunda sätt, tänkte vi. Vädret då, vad gör vi om det blir 25 grader kallt eller snölopp? Då får man tänka annorlunda.

Vi blev skjutsade till Garphyttans nationalpark där vårt artrace inleddes klockan 08.00. Inte ett ljud hördes och det dröjde nästan en halvtimme innan en domherre blev första art. Ganska snart lyckades vi få ihop 10 arter i nationalparken, och det trots att vi inte hittade den tretåiga hackspetten. Istället fick vi glädjas åt att vi lyckades vissla fram en sparvugg-

la. Och en nötkråka i en grantopp.

Visst var det lite halt när cykelturen inleddes i kanten av Kilsbergen, men snart blev vägarna bättre och första stopp fick bli hos Helny Ols-son i Arvaby. Vid hennes matning blev bland annat en svartmes noterad.

Vi fortsatte på cyklarna denna härliga dag i strålande solsken, bara några minusgrader, vindstilla och barmark på asfalten. I Garphytt-

Bengt Jalsborn med sin cykel vid Tysslingen, utgjorde en del av ekolaget Långsamåkarna som deltog i årets Artrace.

Foto: Kent Halttunen

tan satt ett helt gäng sidensvansar och mumsade på äpplen.

Det blev en liten avstickare in vid Latorp mot Egersta där vi hade lite koll på flera olika matningar. Sedan mot södra tornet i Tysslinge och förbi Gräve by för att pricka av gråsparv. In mot Örebro fortsatte vi att njuta av den härliga cykelturen. Vi passerade Lindbacka, Karlslund och Örnsro – och lyckade pricka av både kanadagås och turkduva på vägen.

Oset var vårt sista stopp. Vid vaken trängdes vi med flera hundra skådare, men var alldeles för sena för att få med den svarthuvade truten på racet.

Nåja, vi var väldigt nöjda med vår insats och de 35 arter vi skrapade ihop. Kanske var vi mest nöjda med att vi lyckades genomföra racet på vårt eget sätt.

Vid genomgången på Gröna Grodan var det många som sa grattis, och vips hade det inrättats en miljöklass i Artracet med ett vandringspris. Väl mött nästa år! Hoppas det är fler som tänker som vi. 🐦

NOF:s verksamhet 2012

Text och foto: Kent Halttunen

Här kunde vi ha presenterat föreningens verksamhetsberättelse för 2012. En sådan kan bli formell och lite tråkig. (se hemsidan)

Istället försöker vi berätta om 2012 års verksamhet i Närkes Ornitologiska Förening genom en av föreningens aktiva medlemmar.

Det här är Gunilla Persson, hon är en av 528 medlemmar i Närkes Ornitologiska Förening, NOF, och hon var väldigt aktiv förra året.

Gunilla deltog till exempel i flera av föreningens 27 olika exkursioner. Men hon var inte ensam, det var över 400 personer som deltog i någon av NOF:s fågelutflykter till bland annat Oset, Kvismaren, Stockholms skärgård, Stads-

parken, Garphyttans nationalpark och en västerut för att lyssna på nattfåglar. Utöver detta organiserade Närkeornitologerna flera arrangemang som riktade sig mot en bredare publik: Räva-Hänget i Rynningeviken med över 100 besökare och Fågeltornskampen med 30 besökare.

Under 2012 ordnade NOF tre resor: till Öland, Falsterbo och Gotland. Totalt var det 40 personer som åkte med; Gunilla var en av deltagarna.

– Resorna har varit de absoluta höjdpunkterna för mig. Jag har lärt mig väldigt mycket om fåglar och det är en trevlig och social form av fågelskådning, berättar hon.

Gunilla Persson var en av de 441 personer som besökte flera av NOF:s inomhusmöten. Under förra året handlade de bland annat om bildvisningar från Island, södra Atlanten och Utklippan, men också gällande ämnen om hur fåglar klarar sig i jordbrukslandskapet, varför flock-

fåglar flyger på ett visst sätt och hur det kommer sig att fler och fler kvinnor börjar skåda fåglar.

- Bildvisningarna är roligast för mig, säger Gunilla.

I ungdomsgruppen är Gunilla inte med, men i NOF:s ungdomsgrupp finns nio aktiva ungdomar som träffats regelbundet, gruppen har haft tio exkursioner och resor under året.

I en av de två tjejgrupper som finns inom NOF är Gunilla aktiv. Tjejgrupperna träffas regelbundet och har genomfört ett gediget exkursionsprogram.

Det var genom en studiecirkel för nybörjare för två år sedan som Gunilla kom med på allvar i föreningen. Förra året genomförde NOF två studiecirklar: en nybörjarcirkel och en kurs om hur man lär sig mer om vadarfåglar: totalt var 27 personer med i cirkelarna.

Ännu har Gunilla Persson inte kommit med i den omfattande Atlasinventeringen, en inventering där 53 personer tar ansvar för en eller flera rutor om 5x5 kilometer och går i genom vilka fåglar som häckar i Närke.

Men Gunilla gillar att läsa NOF:s tidskrift Fåglar i Närke som kommer ut fyra gånger om året. Hon har kanske inte läst alla de 160 välmatade sidorna som hon fått hem i brevlådan, men hon har läst åtskilliga.

Gunilla brukar också gå in på Närkeornitologernas hemsida www.sofnet.org/nofnet bland annat för att läsa mer om kommande aktiviteter. Det är hon inte ensam om, hemsidan har i genomsnitt 4 000 besökare per månad.

Om några år kanske Gunilla kommer med i föreningens styrelse. Där får hon möjlighet att hjälpa till i det omfattande fågelskyddsarbetet, bland annat att bevaka och skriva remissvar på ansökningar om etableringar av vindkraftverk, skydds jakt, utökade bergtäkter och mycket annat.

Genom att betala 200 kronor i medlemsavgift bidrar Gunilla till föreningens relativt goda ekonomi, det blev ett litet överskott förra året. Från de 528 medlemmarna fick föreningen in 102 000 kronor i medlemsavgifter. Hon bru-

kar också passa på att köpa lotter i samband med inomhusmötena, på så sätt bidrar hon och de andra lottköparna med 11 000 kronor till föreningens kassa.

Föreningens stora utgifter är tryck och distribution av tidningen, föreningsmöten och kostnad för föreläsare.

– Jag tycker Närkes Ornitologiska Förening är bra för att man känner sig så välkommen i alla sammanhang, avslutar Gunilla Persson, en av föreningens 528 medlemmar.

Närkes Ornitologiska Förening år 2012 i kortformat:

- 27 exkursioner, 400 deltagare
- 3 resor, 40 deltagare
- 7 inomhusmöten, 441 besökare
- 2 studiecirklar, 27 deltagare
- 1 ungdomsgrupp, 9 deltagare
- 2 tjejgrupper, 24 deltagare
- 53 fågelinventarer
- 160 sidor Fåglar i Närke
- 4 000 besökare/månad www.sofnet.org/nofnet
- 528 medlemmar 🐦

Foto: Rolf Hagström

trio tryck

Tel. 019-20 74 30 • Box 1504 • 701 15 Örebro
www.triotryck.se • triotryck@triotryck.se

har bidragit till detta nummer av
Fåglar i Närke

21 660 blåmesar kan inte ha fel

Ronnie Lindqvist

"Resan hade varit lång. Tillsammans med några tusen kompisar hade jag och syskonen lämnat vår födelseskog borta i Ryssland. Våra föräldrar var för länge sedan på väg, vi hade haft en bra sommar, men nu var maten slut. Andra blåmesar hade dragit förbi senaste veckan och ryktet gick att vintern skulle bli extra svår den här gången. Värsta påfrestningen hittills hade varit när vi flög över havet. Oändligt stort kändes det som, men de flesta av oss klarade det. Fullständigt utmatade hittade vi till slut land och kunde vila oss

och äta lite. Genom Sverige gick det bra, en och annan sparvhök kom lite för nära men jag och syskonen hade utarbetat en effektiv metod som gick ut på att gömma oss i de tätaste buskarna vi kunde hitta. Nu verkade det som om även buskarna blev mer och mer sällsyn- ta och borta vid horisonten såg det ut som om ytterligare ett hav var i vägen! Vart var vi på väg egentligen? Ingen visste men chansen att klara sig på det här smala näset verkade små. Det enda som fanns att gömma sig i var en liten fyrkantig skog med ett konstigt hus, som hade en blinkande lampa i toppen, omgiven av kortklippta gräsmattor. Längre ut mot ha- vet såg det ännu värre ut. Bara några få bus- kar och fullt med människor. Det såg ut som om alla var beväpnade med glas- och metall- rör på tre ben. Men det värsta var ändå sparv- hökarna. De fanns överallt. Nu hade jag till- fälligt tagit skydd i en buske efter att ha kry- sat fram mellan alla trebenta rör och männis- kor. Tyvärr varade lugnet inte speciellt länge. En sparvhök hade landat och nu sträckte den in sina klor efter oss. Det var bara att ge sig iväg och hoppas att man skulle klara sig som en i mängden. Jag kastade mig ut ur buska-

Deltagare fr.v: Ingvar Lidén, Bengt Jalsborn, Holger Eriksson, Bengt Öhlén, Lars Edwertz, Ronnie Lindqvist, Jonas Blücher, Marianne Palm, Birgitta Ekström, Jan-Olof Ragnarsson, Hans Börjesson, Björn Ander, Mårten Gustavsson, Gunilla Persson och Tage Carlsson. Sak- nas gör fotografen Marianne Johansson.

Sträckande prutgäss i det första gryningsljuset. Foto: Jan-Olov Ragnarsson

get och krockade med en av människorna. Han såg väldigt förvånad ut och jag tror att människan hann uppfatta min förvåning också den korta stund vi möttes."

NOF:s Falsterboresa var nästan slut. Årets absoluta höjdpunkt var blåmesinvasionen. Jag satt och förundrades över den aldrig sinande strömmen av mesar. Det var inte mesfloccar som sträckte ut, det var en oändlig störtflod av fåglar. Den 30/9 hade sträckräknarna kommit fram till summan 21 660 blåmesar. Strömmen av bofinkar, bergfinkar och mesar var överväldigande. En sak vi hade pratat om varje morgon på Nabben var att vi förvånades över att de inte krockade med oss skådare. Nu stod jag här sista morgonen och döm om min förvåning när en blåmes flög på mig. Mötet mellan människa och fågel blev bara en bråkdel av en sekund men fastnade ändå för gott i minnet. Kanske fastnade upplevelsen i lilla blåmesens minne också?

Vi var inte mindre än 16 personer på resan. Första natten sov vi på två olika vandrarhem på Getterön utanför Varberg, och på torsdagsmorgonen den 27/9 sammanstrålade hela gänget för första gången vid fågeltornsparkeringen där man har bra överblick över Bassängen. Efter att ha presenterat oss för varandra skådade vi intensivt resten av resan med angenä-

ma avbrott för luncher, mid-dagar och artgenomgångar.

Bassängen, Getterön, gav njutningsfulla obsar av pilgrimsfalk, *islandica*-röd-spov och skärfläcka förutom alla tusentals gäss och änder. Vi förflyttade oss ut till Gubbanäsan i yttersta havsbandet där höjdpunkterna blev toppskarv och skärpiplärka.

Galtabäck blev nästa stopp, där vi bland alla kärnsnäppor och större strandpipare lyckades hitta två små-

snäppor. Även här såg vi en pilgrimsfalk. Morups Tänge gav bra övning på trutar och vadare. Kustsnäppor, silltrut och vinterhämpling kryssades.

För att få en annan upplevelse körde vi ner på sandstranden i Skummeslövsstrand och parkerade bilarna nästan i havet. Svärter och sjöorre låg ute bland vågorna och i luften hängde en tornfalk.

Det blev tid för ytterligare en fågellokal på vägen. Rönnen och Sandön utanför Ängelholm. Myrspovar och en ung rörhöna fanns att titta på. Efter det blev det sträckkörning ner till stugorna på Ljungens Camping. Alla sov gott efter en dag fylld av fågelupplevelser.

Pungmes. Vid fika i fyren kan man få fångade fåglar uppvisade för sig som bonus.

Foto: Jan-Olov Ragnarsson

Dagarna i Falsterbo löper på med ungefär samma upplägg varje dag. Avfärd från stugorna strax före gryning. Rask promenad från parkeringen vid golfklubben ut till Nabben. Skådning ett par timmar, och därefter släntrar man lite sakta tillbaka via Falsterbo fyr, tar en fika om det är öppet och stannar en stund på Kolabacken för att se om rovfågeln kommit igång, och sen placerar man sig på Ljungen för att invänta det som brukar vara resans huvudattraktion, rovfågelsträcket. De här dagarna blåste det för mycket, vilket innebar att termiken över Ljungen uteblev. Vid sådana tillfällen tar vråkar, glador och andra segelflygare oftast en nordligare bana. När vi bara hade ett 50-tal vråkar som bäst, sträckte det ut mer än 5000 över Öresund utanför Helsingborg, några mil norrut. Många rovfåglar vänder tillbaka när förhållandena inte passar, och då är det läge att besöka området runt Börringe- och Havgårdssjön en bit in i landet. På fredagen tillbringade vi några timmar i det området. En vuxen och två unga kungsörnar akrobatflög i den starka vinden, och överallt hängde glador i luften. 50 exemplar samtidigt räknade vi till. Fjällvråk, sparvhök, tornfalk och pilgrimsfalk i olika antal kompletterade rovfågelslistan men skrikörnarna lös med sin frånvaro.

Morgonskådningarna på Nabben gav tusentals prut- och vitkindade gäss, hundratusentals bofinkar - inte mindre än 302 000 bo- och bergfink räknades på lördagen. Vi hade bra obsar på dvärgmåsar vid flera tillfällen, 14 stycken som flest. På lördagen kryssade vi stäpphök. En ungfågel drog förbi, fint och nära. Vid fyren blev två nätfångade pungmesar uppvisade och i luften flög nötkråkor fram och tillbaka. Oftast fungerar taktiken att sitta still och vänta på fåglarna men ibland krävs lite mer arbete. När vi bara delvis med framgång letat skärpiplärka i Skanörs hamn jobbade Björn fram ytterligare en i en tångbank på ett undanskymt ställe bakom sanddynerna. Den födosökte med ett flertal rödstjärtar och gav en fin uppvisning i kamouflagekonst. En stillastående skärpiplärka kan vara nästan omöjlig att se mot en bakgrund av tång.

Söndagen bjöd på ännu mer blåsväder och uppi från Bjärehalvön kom larm om havsfåglar. Efter en avkortad morgontur ut till Nabben bestämde vi oss för att prova lyckan vid Kattvik utanför Båstad. Även om det blåser ordentlig västvind har man lä och kan skåda havsfågel i Kattviks hamn. Vi hann knappt stiga ur bilen förrän en misstänkt brednäbbad simsnäppa flög förbi. Den fick förbli bli obe-stämmd. Däremot dröjde det inte många minuter innan vi hittade en stormfågel som drog runt i rasande fart. Så småningom fick vi även se fyra havssulor i olika dräkter, från helbruna ungfåglar till praktfullt vitsvarta vuxna fåglar. Nära land låg även tordmular medan sillgrisslor och tobisgrisslor drog förbi lite längre ut. Det kändes som en fin avslutning på en kul resa med annorlunda Falsterboskådning och många nya vänner.

Undrar vad det blev av den där blåmesen? Jag vill tro att den har hittat en bra trädgård i Tyskland, fullproppad med insekter och ogräsfrön. Förmodligen funderar den över vilken väg den ska flyga tillbaka. Det där stället i södra Sverige med alla människor kommer den nog att undvika

Tre deltagare har ordet

Björn Ander:

Tack för ett riktigt trevligt skådarveckoslut! På söndagen stod jag och Hasse lite mer ut till väster på Nabben och vi hade uppskattningsvis 10 kentor och ca 50 skogsduvor som sträckte. Även en rastande sillgrissla och kanske även en storlom till, men den kom på riktigt aphåll... Inget för vetenskapen, men ändå.

Slutligen: Ronnie! Stort tack för denna resa! Bra upplägg med "lagom petig" artgenomgång på kvällen, samt inte minst genomgången av krångliga artkomplex! Riktigt bra! Och bra jobb med det som vi andra kanske inte ser så lätt och har svårt att uppskatta utan bara tar för givet: stugbokning, lokalval mm mm.

Jan-Olov Ragnarsson:

Det blir inte alltid som man förställt sig. Uteblir rovisinvasionen (undantag för sparvhökarna) så ersätts den med ett sträck av små tättingar som blir till ett oförglömligt minne.

Uteblir ejdersträcken över skummande vågdalar så njuter jag av insträckande prut- och vitkindade gäss i soluppgången.

En extra geting (utöver de fem han redan har) till Ronnies ledarskap.

Inför nästa resa till Ljungens camping så tip-sar vi som bodde i parhuset stugbeställaren om att huset kändes väldigt trångt. De frilig-gande stugorna är att rekommendera. Vi ses i fågelmarkerna framöver.

Ingvar Lidén:

Ja men visst! En verkligt lyckad fågelresa med en massa härliga upplevelser- från pilgrims-falk och toppskarv vid Getterön, till otroliga mängder finkar och mesar vid Nabben, ett tjog glador vid Börringesjön, avslutningsvis storm-fågel i Båstad och hat-trick i havssula i Båstad, bara för att nämna några av de fåglar vi avnjöt. Alltid nyttigt att titta på fåglar tillsam-mans med skådare som kan mer än man själv, då lär man nya saker hela tiden. Allt under Ronnies lysande ledarskap. Välorganiserat, bra avvägning mellan olika typer av lokaler, inget att klaga på när det gäller praktiska ar-rangemang. Och så imponeras man av Ron-nies kunskaper och inte minst hans pedago-giska talang, en lysande kombination. 🐦

Riksinventeringsart 2013

Peter Gustafson

Årets val av riksinventeringsart föll på fiskgju-sen. Arten har inventerats tidigare och har sedan 1973 haft en positiv beståndsutveckling. Fiskgju-sen ansågs ungefär fram till mitten av nittioalet ha en svagt ökande numerär. Detta baserat både på riktade inventeringar och på sträcksiffrorna från Falsterbo. Efter detta har siffrorna stagnerat för att på senare år börjat vika svagt. En hel del observationer tyder på att fiskgjusen är satt under tryck av den ökande havsörnsstammen. Dels så att havsörnarna stjälar fiskgjusens boplat, dels kanske främst för att de gärna på labbmaner snor

bytesfisken från gjusarna.

Säkert sitter många Närkeskådare med loka-la kunskaper om häckande fiskgjusar. Läge nu att kolla sina par och rapportera in på Svalan eller till rapportmottagaren i Rrk! Extra in-tressant om sambandet fiskgjuse/havsörn kan påvisas. Så exakta lokalangivelser som möj-ligt är värdefullt och underlättar sammanställ-ningsarbetet. På Svalan kan man med fördel dölja observationen för att inte röja boplaten. Kanske inte så mycket för läskunniga havsör-nar, utan snarare för att inte underlätta för tvi-velaktiga mänskliga element. 🐦

Litet kungsörnsfakta

Mats Weiland/Åke Lorin

Det kända paret i södra Närke lyckades 2012 få ut en flygg unge! Senast det lyckades för paret var 2010.

Den 19/3 la sig honan på boet och hanen bör-jade med sina leveranser av vattensork, som brukligt under ruvningstiden. Vid kontroll den 22/5 sågs en dununge i boet som sedan ring-märktes den 28/6. I boet fanns rester av räv, mård, orre, ingen matbrist vad det verkade! En bit in i september sågs sedan ungen och det vuxna paret under en lyckad jakt på trana nere i slättlandet. Ungen tiggde med krävan full och dansade sedan i den byiga vinden klo mot klo med honan!

Eftersom EON hade stora planer på en vind-kraftspark i området (70 st., 225 m höga och med 150 m propellerdiameter) gjorde vi (Mats Weiland med vänner) en litet noggrannare in-ventering i den sydvästra delen av det plane-rade området. Vi hittade förutom det kända paret, fyra kungsörnar i första vinterdräkt, en i fjärde vd, en i femte vd, de två sistnämnda med krävan full, flygandes i samma riktning, kanske ett nytt par!

Dessutom fem havsörnar, var av två var adul-

ta! Att dessa marker, är ett mycket bra övervintringsområde för örnar råder det inget tvivel om, ca 2000 dovhjortar och gott om vildsvin och skogshöns! Jakt bedrivs och det som blir över kommer örnarna tillgodo!

Tilläggas ska att EON har lagt hela vindkraftsprojektet på is med orden: "Detta innebär att vi i dagsläget inte ser det som vare sig lämpligt - eller realistiskt - att fortsätta projekteringen av projektet i sin nuvarande form. 🐼

Vem är Jonas Blücher?

En presentation av någon vi träffar på i våra fågelmarker

Text och bild av Marianne Johansson

Namn: Olle Jonas Blücher

Ålder: 54 år och född i Hässelby, Stockholm. Är tvilling.

Bor: Sandtorp, Adolfsberg i Örebro

Familj: Fru och tre barn. Två katter och en hund vid namn Elsi (cairnterrier)

Yrke: f d trädgårdsmästare och nu chaufför vid Brings mattransporter. Ekologisk odling har alltid varit mitt stora intresse. Har gått utbildning hos Antroposoferna i Järna. När Waldorfskolan startade i Örebro med sin gård Stora Ässkog bestämde vi att flytta till Örebro. Första tiden bodde vi där och när vi sedan fick chansen till något eget så flyttade vi till Sandtorp i Adolfsberg. Vi odlade ekologisk och sålde grönsaker på torget. Vi satsade även på biodling men jag blev tyvärr allergisk mot bina så det slutade vi med.

Andra intressen är Huset som vi bor i. Det var en 100-årig stuga när vi flyttade dit. Nu har jag gjort ritningar och byggt om och till huset två gånger själv.

Läser: gärna facklitteratur.

Fågelintresset: vaknade för cirka ett år sedan av att en bekant visade tidningen Fåglar i Närke. Jag tyckte den var mycket intressant och passade på att bli medlem i Närkes Ornitologiska Förening. Sedan följde jag med på flera söndagsvandringar i Oset med Lars Johansson. Det gav mersmak!

Våren 2012 försökte jag anmäla mig till en fågelkurs men den var redan fulltecknad men nu i vår så ska det bli av för nu kom jag med. Var med på en fågelresa i höstas till Falsterbo som jag tyckte var mycket intressant och lärorik! Jag känner mig varmt omhändertagen i NOF så jag kommer säkert att följa med på flera resor. Artracet som jag deltog i var bra för mig som nybörjare då jag fick kännedom om många fågellokaler i Örebro och dess närhet.

Fågellokal: Jag tycker att Boglundsängen är en mycket bra fågellokal och där såg jag en av mina favoritfåglar; salskraken. Dagvattendammarna bakom Norrbyskolan är jag mycket nyfiken på och ska utforska nu i vår.

Favoritmatsäck: är ostmörgås, Coca Cola och kexchoklad!

Matplats: Har stor matning på tomten men inga fågelholkar. Matar med hemgjorda talgbollar, äpplen och solrosfrön.

Utrustning: Har köpt mig en handkikare

Kamakura 8x32 och en tubkikare Vortex Viper HD som jag tycker fungerar bra.

Övrigt: Jag har just lärt mig rapportera på Svalan, tycker det är kul med statistik. Har ingen Atlasruta än men det kanske kommer! 🐦

Storspov som förenings-symbol och gulsparven som landskapfågel i Närke

Ake Lorin och Christer Klingberg

När Närkes Ornitologiska Förening bildades valde man storspoven som föreningsfågel. Orsaken har uppgetts vara att arten tidigare rastat i stora flockar och även häckat i de stora Närkelokalerna Kvismaren, Tysslingen och Oset liksom på mossarna i Västernärke. Dess härliga spelflykt hade hittills varit en vanlig och omtyckt vårupplevelse för närkingarna. En minskning hade emellertid skett på senare tid och kanske kunde valet av storspoven som föreningsfågel lägga fokus på detta faktum och bidra till att åtgärder vidtogs för att hejda utvecklingen. Tyvärr kan man inte påstå att förhoppningarna infriades.

Konstnären Gunnar Brusewitz fick i uppdrag att teckna en föreningslogga. På förstasidan av första numret av Fåglar i Närke syns tre skissartade storspovar flyga mot höger. Han *Storspov*

ritade om dem och ändrade antalet till fyra spovar som lättare kunde läggas in i en cirkel som kunde kompletteras med föreningsnamnet i cirkel utanför. Föreningsdekaler i två storlekar med svart tryck på blå botten trycktes och finns fortfarande att köpa. Brusewitz gjorde också en NOF-logga som underlag för ett stickat tygmärke som var populärt på jacka, ryggsäck e.d. Den levererades i april 1980. Endast ett arkivexemplar finns kvar av tygmärket. En klenod för de medlemmar som har det kvar. Originellt nog flyger spovarna på dessa märken åt vänster.

När Sveriges Ornitologiska Förening i början av nittioalet skulle upprätta en lista med landskapsfåglar och förslagen bollades mellan SOF och fågelföreningarna ville vi ha storspoven som landskapsfågel. Emellertid ville Västerbotten det också. Vi kunde med fog inte längre göra gällande att den var en karaktärsart i landskapet varför vi fick avstå storspoven. Att det var rätt bekräftas av rapporteringen från 2012 av storspov i Närke. Den totala populationen är mindre än 50 par. Inga lyckade häckningar har konstaterats. Skall man hitta något positivt så är det väl att den negativa kurvan sedan 1983 har planat ut. På 2000-talet ser rapporteringen tämligen likartad ut. Men att arten balanserar på en slak lina är ställt utom allt tvivel.

Landskapsfågel blev i stället gulsparv. Att Västerbotten senare kom att välja blå kärrhök som landskapsfågel är en helt annan historia.

Om inte bekämpningsmedlet metylkvicksil-
Gulsparv

Foten: Torbjörn Arvidson

ver förbjudits vid betning av utsäde från 1966 är det inte helt säkert att gulsparven varit Närke landskapsfågel. I vissa områden i Sverige försvann nästan hela populationen och det var fara värt att gulsparvens röst skulle bli en av de röster som tystnat under den "tysta våren". En av de ornitologer som förde ut detta budskap var Erik Rosenberg. Det är ett tidigt exempel på hur samarbete mellan forskare och "amatörer" kan ge resultat i naturvårdsdebatten.

Idag är de bredverkande insekticiderna ett hot eftersom de slår ut insekter som gulsparven har som föda. En intensifierad odling gör att det blir färre små biotoper. Röjning av buskar och träd i betesmarker gynnar inte heller gulsparven.

Något som gynnar gulsparven är höstens stubbåkrar. Ett sätt att ge den goda förutsättning under vintern är att anlägga s.k. fågelåkrar som också är bra för många andra övervintrande småfåglar.

Gulsparven häckar främst i mellersta och södra Sverige. Men det finns även en nordlig population. Idag beräknas cirka 900 000 par gul-

sparvar häcka i landet. I vårt landskap ligger antalet par strax under 30 000.

Många folkmålsnamn fanns innan Sven Nilsson i sin Skandinavisk fauna valde att använda namnet gulsparv. Gulspink, gulspeck, gröntjitt, gullärka, täckling, siselskit, golvamb och gålatjetare är några dialektala varianter. Här i Närke kallades den gröning. Kanske mest för att honans dräkt har en nyans av denna färg.

Nilsson berättar i sin bok hur man lätt kan fånga denna fågel med ett såll som stötts av en pinne i ena änden. När de lockats med lämplig mat under detta nät så är det bara att rycka bort pinnen med snöret och fåglarna är fast. Ett annat sätt är att skjuta dem med fågeldunst, dvs. ett mycket fint hagel som användes vid fågelskytte på den tiden. Han klagar på att det egentligen inte lönar sig att skjuta på dem i träd eller buskar eftersom de ofta inte sitter i några större flockar där. Om Nilsson hade sett gulsparvsflockarna i träden vid Husön en vinterdag så tror jag inte att han skrivit så. För övrigt anbefaller han samma fångstmetoder

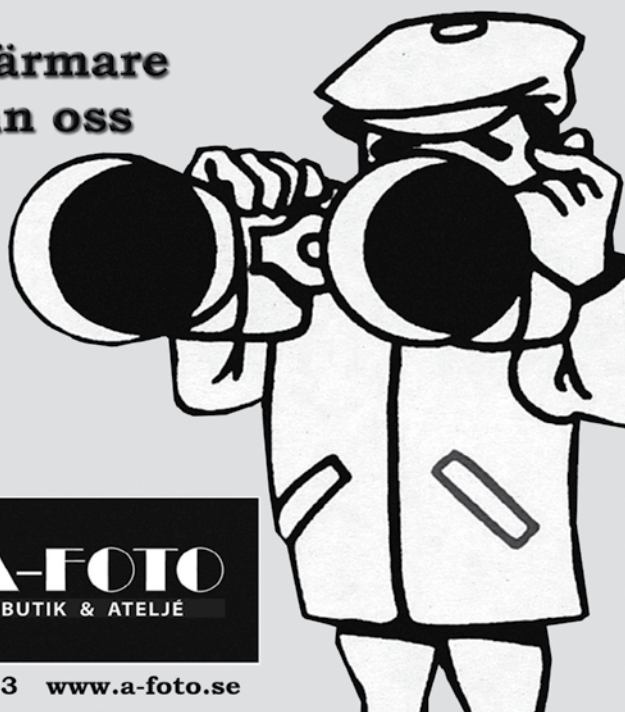
**Upplev naturen närmare
med en kikare från oss**

Välkommen in!!

kikarproffsen

A-FOTO
BUTIK & ATELJÉ

Filarevägen 3 (Lillån) 019-250623 www.a-foto.se

för kornsparven!

Gulsparven är välsmakande enligt Nilsson.

Gulsparven heter ju *Emberiza citrinella* på latin. *Emberiza* kommer med all säkerhet från något tyskt dialektalt ord för gulsparv som *Emberitz* eller *Emmeritz*. Så gulsparven är alltså upphovet till fältsparvarnas släktnamn. 🐦

Mesarnas fantastiska värld

Ann-Margret Elmroth

Recension av Stora mesboken med text av Stefan Casta och illustrationer av Staffan Ullström.

Varje åskådare vid en vinterfågelmätning eller skogspromenerare har nu chansen att med minnescellerna fullproppade med nya kunskaper och med större sakkunnighet artbestämma titor och andra mesar i blickfånget. Det är bara att studera den nyutkomna Stora mesboken. Är det en talgoxe framför dig kanske du tänker: -Se nu till så du inte blir en av de 5000 av din art som omkommer det här vinterdygnet. El-

ler: -Lilla talltita där, du glömmet väl inte att ställa om din kroppstemperatur från 41 grader till 25 grader i kväll? Och du har väl ätit dig mätt av några av dina 80 000 matgömmen? Kanske jämför du samtidigt färgen på två blåmesar framför dig. Staffan har ju tydliggjort färgskillnaderna mellan hane och hona, Det har du bekvämast sett på pärmens insidor, där han avbildat alla mesfåglar i naturlig storlek så nu har du storlekarna på våra vinterfåglar aktuella för din inre blick, Kort sagt: dina vinterfågelstudier blir innehållsrikare om du behärskar innehållet i Stora mesboken

Stora mesboken är synnerligen lättillgänglig, inte minst tack vare bildmaterialet. Det är inte bara själva fåglarna i olika ställningar som avbildas. Utan också deras naturliga miljöer, ibland också bona, favoritfödan eller huvudfienden. Att texten är försedd med underrubriker underlättar också, exempelvis Läten, och Gamla namn. Speciella färdigheter eller egenheter hos respektive art uppmärksammas också.

Praktiskt nog beskrivs också sparvhöken och spurvugglan, som i varje fall på vintern huvudsakligen livnär sig på mesar. Ett särskilt kapitel tar i bokstavsordning upp mer kalla fakta om mesarna i Norden, t.ex. storlek och antal (de senare uppgifterna gäller förmodligen bara Sverige) och är förstås försett med tydliga utbredningskartor. Mycket läsvärda är de återkommande avsnitten som fått rubriken Roligt att veta.

En liten ordlista hjälper oss att förstå mesarnas topografi som Staffan illustrerar med en talgoxe i svartvitt, och annat mer fackbetonat innehåll.

I Efterordet framhåller Stefan Casta att han och Staffan Ullström inte har velat åstadkomma en lärobok utan de hoppas att Stora Mesboken "... ska bidra till att fler människor upptäcker de enastående varelser som vi delar den här planeten med."

Sannerligen en strävan som nog varje NOF - medlem skriver under på och en värdering av fåglarna som vi gärna vill dela. 🐦

Nyheter från NOF

2013-03-08

Från Artportalen

Arter i Närke 2013:

Ny hemsida

Ake Lorin

Under hösten och vintern har NOF jobbat en hel del för att modernisera vår hemsida. Den togs i bruk årsmötesdagen 21/2 och den nya adressen är: **www.sofnet.org/nofnet**. Vi har fått använda upplägget som Sveriges Ornitologiska Förenings nya hemsida har. Några funktioner på sidan är de samma som hos SOF varför vi blev tvungna att "överge" vår tidigare adress. En "pekare" leder dig rätt om du provar det gamla namnet det närmaste året.

Kent Halttunen presenterade den nya hemsidan innan årsmötesförhandlingarna började.

Syftet har varit att göra den användbar och funktionell. Men även att den nya hemsidan skulle få ett modernare utseende, bli lättare att hitta på och göra det enklare att presentera olika saker som har med fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning att göra.

En del saker från den gamla hemsidan har försvunnit, en del rubriker har namnändrats och

avsnitt har kommit till. Några sidor arbetas det fortfarande med, bland annat ett nytt och bra bildarkiv. Vi vill utveckla sidan så att man även i fortsättningen ska kunna ladda upp bra fågelbilder, att man ska kunna anmäla sig till exkursioner och resor på nätet, och att hemsidan också ska kunna bli ett forum för fågel-skådaraktiviteter.

De medlemmar som lagt ned mycket jobb med sidan är Kent Halttunen och Marianne Johansson. Vi hoppas att du blir nöjd med nya hemsidan. Är det något du saknar, hör av dig till någon i styrelsen. Mejla t.ex. till styrelsen@nofnet.se. Vill du hellre prata med någon så finner du telefonnummer i tidningen. 🐦

Svensk GlasÅtervinning AB

Bidra till en hållbar utveckling
– återvinn ditt glas!

www.glasatervinning.se

Nytt distributionssätt av FiN

Distributionen av FiN har tidigare varit beroende av många ideella insatser som utskrift och påklistering av etiketter, hämtning av frimärken, hämtande av postboxar, packning av tidningen inlämning till posten m m. NOF:s styrelse har beslutat att köpa dessa arbeten av tryckaren. Det innebär att FiN från och med detta nummer har adressen tryckt direkt på övre delen av baksidan av tidningen. Eventuella påminnelser om obetald årsavgift eller annat meddelande till grupp/er av medlemmar kommer att finnas inbladat o häftat i mittuppslaget i tidningen. 🐦

OBSat i Närkemarker perioden december 2012 - februari 2013

Hans Waern

Ett godtyckligt urval av noteringar från rapportsystemet Svalan. Inriktningen ligger på sällsynta fåglar, avvikande mängder eller udda tidpunkter för vanligare arter. Kort sagt - en skvallerspalt i god veckotidningsanda. Urvalet är således helt subjektiv och artikeln bör därför inte citeras i andra alster om fåglar i Närke.

En lång och kall vinter som böjade redan i december. Mycket snö har det varit i våra marker. En rätt tuff vinter för våra bevingade vänner.

ANDFÅGLAR - FLAMINGOER

Rapporter om övervintrande **sångsvan** finns från flera platser i landskapet, bl.a. ifrån Garp-hyttan, Kvismaren, Karlslund, Lindbacka och Sköllersta. Däremot har det bara varit 7 fynd av övervintrande **knölsvan**. De flesta fynden i december. **Spetsbergsgås** fanns kvar vid Kvismaren fram till den 7 december med som mest 30 ex. Även **bläsgås** noterades i december vid Kvismaren med som mest 6 ex. Sista obsdag den 9 i månaden. Stora flockar av **sädgås** fanns också kvar vid Kvismaren i början på december, med som mest 5 000 ex. Tre ex. sågs även den 2 januari vid Kvismaren och 13 5 januari. Ett vinterfynd av **skedand**, 1 par, finns från den 2 januari vid Karlslund. En **snatterand** har övervintrat vid cementrännan vid Oset. En **sjöorre** har setts i Ämmeberg 16-18 januari. **Smådopping** har under vintern funnits med två ex. vid reningsverksdammen i Kumla och ett ex i Svartån vid Oset. Vid Ols-

hammar sågs 23 ex. av **skäggdopping** 8 januari och 4-5 vid Nydalen, Harge, 19 och 25 februari. **Järpe** har noterats vid Skåleklint 4 december och 20 januari. Från olika platser uppe i Villingsbergs skjutfält finns 7 fynd under alla månader. Arten har även setts vid Karstorp vid Ölen 13 januari och vid Gårdsjön 3 februari.

ROVFÅGLAR - VADARE

Många rapporter finns av **kungsörn** ifrån periodens alla månader från många olika platser i landskapet. En **blå kärrhök** har funnits runt Husön, Kvismaren, mellan 3-23 december. Många observationer av övervintrande **fjällvråk** och **ormvråk** är rapporterade från många olika lokaler. En **stenfalk** sågs runt Husön 18-23 december och 1-4 januari. Kanske var det samma fågel som den 5 januari observerades vid Löten och vid Kalsta, Sköllersta. Ett ex. sågs även vid Kvismaren 2-3 februari och en **tornfalk** vid Brändåsen 21 januari. Vid reningsverksdammen i Kumla har **sothöna** övervintrat. Som mest har 20 ex. noterats den 20 december, tre vid Katrinelund 1 december och ett ex. även i cementrännan

Tallbit har varit ovanligt talrik i år.

Foto: Torbjörn Arvidson

i Oset 2-11 december. En **tofsvipa** sågs vid Hammarmaden 1 december och en **morkulla** 27 februari i Garphyttan. Två **tranor** har övervintrat från 27 december perioden ut vid Kalsta åkrar, Kvismaren.

LABBAR – UGGLOR

Den stora sensationen i vårt landskap sågs 4-5 januari vid Svartåns mynning i Oset. För andra gången i Sverige noterades en **svarthuvad trut** som lockade gästande fågelskådare från hela Sverige. Fem fynd av **havstrut** finns rapporterade under perioden från fyra **Slaguggla**

lokaler. En **lappuggla** noterades 1 januari vid Berga, Villingsbergs skjutfält, ett ex. vid Tolsbohyttan vid Villingsbergs skjutfält den 4 januari. En **slaguggla** sågs från ett tåg 25 februari nära en sjö vid namn Flaxen och en 9 december vid Kärmsön, Villingsbergs skjutfält. Samma lokal fick även ett besök 24 februari. Vid Jätteberget, Ölen, observerades en slaguggla 25 februari. En **berguv** sågs 7 december inne på Långbro torg i Örebro och en **horn-**

uggla 1 februari vid Mäjlsta, Rinkaby. Vid Baronbackarna i Örebro kunde man se en pärluggla den 18 februari och ett ex. hördes 23 februari vid Bruna bergen och ett vid Karsbo, Ölen 25 februari. Samma kväll även ett ex vid Gårdsjömossen. En **hökuggla** sågs vid Alhaga, Vintrosa, 1 december. Vid Stora Ulvgryt, nära Vintrosa, såg man också ett ex från början av december - 13 januari samt 2 februari. En annan individ höll till vid Latorp mellan 6 januari och perioden ut. Ett ex observerades även vid Lannafors 24 februari.

Foto: Torbjörn Arvidson

NATTSKÄRROR – TRASTAR

Gråspett har setts vid flera matningar hela vintern. Flyhagen, Ånnaboda, Arvaby, Solberga, Västra Trolldalen och Södra Folkavi har fått besök av arten. Dessutom sågs denna art vid Garphyttans nationalpark 2 februari. **Tretåig hackspett** har observerats vid ett flertal tillfällen under hela perioden vid Garphyttans na-

tionalpark med som mest 3 ex. Den 9 december sågs ett ex. vid Stora Ulvgryt. Den har även setts 20 december och 20 januari vid Berga, Villingsbergs skjutfält. Vid Gäddviken, Väringen, sågs ett ex. 23 januari. Vid Norra Folkavi fanns ett ex 11 februari och slutligen ett ex. vid Bäckatorp, Vretstorp, 26 februari. En **kungsfiskare** uppehöll sig i Odensbacken mellan 9-22 december. Den klarade sig inte utan dog senare. En **berglärka** har under hela perioden övervinttrat runt Bärsta åkrar och Husön vid Kvismaren. En **järnsparv** har funnits under vintern vid Karlsborg i Vretstorp mellan 25 december – 8 februari. En **taltrast** sågs i Alkärrret, Oset, 2 december. Ett vinterfynd finns även av **dubbeltrast** vid Oset 5 januari. **Rödhake** har också setts under vintern, bl. a. vid Caféhörnan vid Oset. Även från Rundstigen i Örebro, Örebro sluss, Rosta strand, Almby, Vibysjön och Kumla har arten rapporterats.

SÅNGARE - KARDINALER

Skägges har setts flera gånger vid Kvismaren. 1 januari vid Löten med 3 ex, ett den 2 januari vid Fågelsjön. Två ex. noterades vid Fiskingemaden 20 januari, vid Åslaholmen 5 ex. 3 februari och 3 ex. 14 februari och slutligen vid Nynäsängen 4 ex. 17 februari. Alltför många observationer av **tallbit** finns under perioden för att alla ska redovisas här. På över 30 platser har arten setts. Två stora flockar om 45 ex.

Kungssörn är observerad vid ett flertal tillfällen.

Foto: Magnus Friberg

sågs den 18 januari, vid Flyhagen, Ånnaboda, och vid Berga, Villingsbergs skjutfält. Den 16 januari sågs **bändelkorsnäbb** med 6 ex i Åmmeberg. Flockar med **vinterhämpling** har under hela perioden observerats vid Kvismaren. Största flocken, 120 ex., vid Husön 19 februari. **Snösparv** sågs vid Bärsta åkrar, Kvismaren, under andra halvan av december med som mest 50 ex. 23 december och vid Glanshammar 2 ex. den 18 december. Från Kvismaren finns observationer även 1 och 17 januari samt 12 februari. 🐦

Vinterhämpling övervintrar regelbundet i Närke.

Foto: Torbjörn Arvidson

The Big Year

Kent Halttunen

Filmen, som på svenska heter Den stora jakten, skulle haft biopremiär i Sverige under julhelgen. Men av någon anledning ratades den av filmdistributörerna. Hösten 2011 hade filmen The Big Year premiär i USA och filmen bygger på en bok med samma titel. Den är en komedi som har viss verklighetsförankring och handlar om tre män som ger sig katten på att se så många arter de kan under ett år. Skådespelare är bland andra Steve Martin, Owen Wilson och Jack Black.

När Närkes Ornitologiska Förening insåg detta beslutade man att bjuda på en egen exklusiv visning av filmen. Sverigepremiären skedde därför i Örebro på anrika biografen Roxy. En halvtimme innan visningen hade många kommit för att hinna mingla litet och få en väl-

Foto: Marianne Johansson

Jag tror alla uppskattade detta lite annorlunda arrangemang, och många tyckte det var festligt att bli bjuden på lite bubbel menade Bengt Jalsborn och Sune Johansson båda medlemmar i Närkes Ornitologiska Förening.

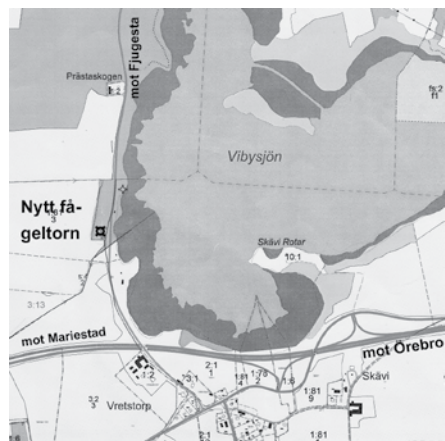
komstdryck med tilltugg. Totalt var det 109 personer som kom till den speciella visningen. Jag är övertygad om att de flesta tyckte filmen var bra. Känner ni er sugna att se den finns den att köpa på DVD. 🐦

Nytt torn vid Vibysjön

Tage Carlsson

Vid Sankängen (även kallad Välakärret) väster om Vibysjön uppförs nu under vintern ett

nytt fågeltorn. Tornet ingår i ett större LEADER-projekt som är EU-finansierat, där även vassröjning, brygga, och gångstig utefter sjön ingår. Allt arbete utföres dock ideellt. Tornet beräknas vara klart till vårsången. 🐦

Tornet så långt man kommit sista februari Foto: Mårten Gustafsson

Skogsduva på menyn?

Roger Gyllin

Det har nu gått drygt ett tredjedels sekel sedan Hans Majestät Konung Carl XVI Gustaf förmäldes med frk Silvia Sommerlath. Denna illustra händelse ägde mera exakt rum i juni 1976 och firades självfallet på mångahanda sätt i riket. Däribland med en bättre lunch på Stockholms slott.

Någon som alltså minns vad som bjöds vid detta lunchbord? Inte? Då skall jag fränscha upp minnet: de höga gästerna förplägsades med smördegsinbakad laxsufflé, skotska skogsduvor med gåslever och hjärtbladssallad samt som dessert smultron med vaniljglass och grädde.

Detta enligt den officiellt tillkännagivna menyn. Men vänta nu: skotska skogsduvor? Jodå, skogsduvan förekommer i Skottland, dit den invandrade ganska sent, nämligen på 1800-talet. Om den invandringen kan man läsa i till exempel David Bannermans magnifika 12-bandsverk om Storbritanniens fåglar. Dessa böcker fick jag en gång i tonåren bläddra i hemma hos Erik Rosenberg och sedan blev det en dröm, ouppnåelig som det länge verkade, att någon gång få råd att köpa detta praktverk. Men under ett par sommarmånader på engelska fågelstationer 1965 visade jag karaktärsstyrka nog att tämligen konsekvent hålla mig borta från de närbelägna pubarna, och för den sålunda inbesparade summan kunde jag äntligen införskaffa den i alla avseenden tungt vägande "The Birds of the British Isles". I denna kan man likaledes inhämta att i

otillgängliga skotska klipptrakter förekommer alltså också klippduvan, vår mångkolorerade tamduvas anmoder. Och tamduvan själv finns förstås i alla städer.

Men ojämförligt talrikast är, i Skottland precis som i Sverige, den betydligt större ringduvan.

Ringdubans rytmiska tutande hör, som varje fågelskådare har sig bekant, till vårens och sommarens stående inslag i fågelmusiken inte bara i storskogen utan i varenda skogsbacke. Liksom för övrigt i parker och trädgårdar, sedan arten i sen tid också blivit en stadsfågel. Men fågelns namn har ännu inte fått genomslag i det allmänna, icke-ornitologiska medvetandet. Dova tutningar i skogens dunkel anses nu som på 50-talet komma från en skogsduva, något man emellanåt kan få höra av observanta men förvisso inte så fågelkunniga skogsvandrare. Kort sagt: en duva i skogen är en skogsduva. Eller ännu tydligare: alla duvor i skogen är skogsduvor.

Tillbaka till lunchen på Stockholms slott. Vän av ordning undrar kanske varför det inte istället var turturduvor som stod på menyn, ett populärt jaktbyte i Sydeuropa, något jag själv bara alltför väl fick erfara under en vårsäsong på den svenska fågelstationen på Capri. Så fort en flock turturduvor pilade förbi på nordlig kurs brakade det loss från bergen runt Barbarossa. Att de skjutna fåglarna för det mesta föll i ravinerna och inte gick att hitta, tycktes inte det minsta bekymra de skjutglada napolitanerna (det sas att de flesta jägarna kom från fastlandet). En gång, medan jag själv stod i det lilla köket och kokade kaffe, kom en hel hagelskur smattrande in genom den öppna dörren. Jag tappade räkningen på de ihällda kaffeskedarna och fick ta om kaffekokningen från början.

Möjligen ansåg man att turturduvor på menyn utgjorde en alltför tydlig anspelning på det unga bröllopsparets uppenbara kärlekslycka. Kanske hade det blivit för mycket av det goda om turturduvor hade funnits både på bordet och vid bordet.

Kanske kan man inte ens vara säker på att det var duvor som serverades denna soliga juni-

Skogsduvor måhända på väg till Skottland

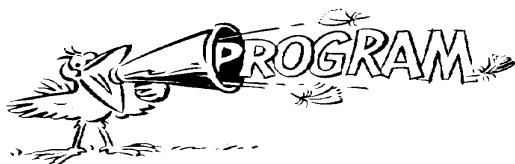
Foto: Torbjörn Arvidson

dag i nådens år 1976. Restaurangkökens terminologi har nämligen sina egenheter. Det kan man till exempel se av "snöripa", en fågel man stundom återfinner på menyer och i delikatessaffärer men aldrig i naturen. Ibland står det för övrigt bara "ripa". I Kvismare fågelstations ungdom hände det att styrelsen någon gång slog på stort och avslutade sammanträdet på Gyllene Drotten i Örebro. Vid ett sådant tillfälle stod "ripa" på menyn. Vår ordförande försökte sätta servitrisen på det hala genom att fråga om det var dalripa eller fjällripa. Servitrisen svarade blixtnabbt "snöripa". Det var inte ofta vi såg vår något dominerande ordförande så svarslös som då.

Återigen till lunchen på Stockholms slott. Låt oss ändå förmoda att det faktiskt var duvor som passerat de erfarna kockhänderna i slottets kök och att dessa duvor av något out-

grundligt skäl kom från Skottland.

Varför skulle det i så fall röra sig om den sparsamt förekommande, rätt lilla och därmed beniga och inte särskilt mättande skogsduvan? Nej, det gjorde det säkert inte heller. Också på kungliga menyer kan det finnas brister i den ornitologiska terminologin. En tämligen god gissning är därför att de unga tu och deras gäster serverades årsungar av ringduva, möra och mjälla i köttet. Och säkert mycket välsmakande. 🐦

Ungdomsaktiviteter - Se <http://www.sofnet.org/nofnet> under rubrik ungdomsgruppen

Exkursioner och resor 2013

Söndag 7 april - Yxnäset i vårskrud tillsammans med Östernärkes Naturvårdsförening. Kom med på den här exkursionen du också! Samling vid p-platsen i Bondevrak. Ta med stövlar, kikare och något att grilla! Samling vid p-platsen i Bondevrak kl 09.00. För vägbeskrivning och annan information ring Gunnar Nilsson 019-24 66 77.

Fredag 19 april – söndag 21 april - Sveriges Ornitologiska förenings årsmöte i Ännaboda. Närkes Ornitologiska Förening kommer att vara värdar för årsmötet i Sveriges Ornitologiska Förening. Det innebär att det kommer mellan 50 och 70 föreningsaktiva fågelskådare från hela Sverige för att diskutera föreningens viktiga frågor i dagarna tre. Årsmötet är

Ragnarsson
FASTIGHETER AB

stöder detta nummer av
Fåglar i Närke!

förlagt till Ånnaboda. Det kommer bli ett flertal guidade exkursioner som medlemmarna i NOF håller i. Mer information kommer senare på vår hemsida.

Lördag 27 april - Vårexkursion till nya Glänåstornet i Tåkern. Det blir en heldags-exkursion till Tåkern i Östergötland. Följ med och spana på den nybyggda Glänåstornet vid Tåkern. Vi samlas vid Coop Österplan och samåker de 15 milen för en dag vid en av Sveriges bästa fågelsjöar. Mer information lämnas av Ronnie Lindqvist 070-262 14 17.

Söndag 28 april - Morgonsamling till Klåvudden. Klåvudden är Närkes utpost mot de sjöfåglar som sträcker norrut på våren. Följ med denna tidiga morgon. Svärta, sjöorre, ejder och andra kustfåglar ses nästan dagligen så här års. Tidig samling så att vi är framme i gryningen. Föranmäl dig till Håkan Carlestam, 0705-531 14 20 som meddelar tid och plats.

Onsdag 1 maj - Traditionell förstamajguidning bland vårfåglarna i Oset.

Vad kan Olle Liljedahl ha letat fram till den här dagen och vilka fåglar har kommit? Det får du veta om du kommer till p-platsen vid reningsverket kl 7:00 och följer med ut i den härliga vårmorgonen. Information lämnas av Kent Halttunen, 0702-16 11 30.

Lördag 4 maj - Fågeltornskampen. Det här är aktiviteten för dig som både gillar fåglar och att tävla. Det här är tredje året som SOF arrangerar den här landskampen mellan Finland och Sverige. Finland har vunnit hittills men i år är det väl Sveriges tur? Tävlingen är landsomfattande. Förra året placerade sig ett fågeltornslag från Närke nära sverigetoppen. Ska vi ta medaljplats i år? Boka ett fågeltorn tillsammans med dina skådarkompisar och var med i tävlingen! Anmälan gör du till Kent Halttunen, 0702-16 11 30 eller kent.halttunen@tele2.se och Rolf Hagström, 0761-42 17 21.

Söndag 5 maj Fågelskådningens dag med Osetguidning. Lars Johanssons populära guidningar i Oset startar den här söndagen, Fågelskådningens dag. Samling vid p-platsen vid reningsverket klockan 7:00. Lars vet allt

om Oset och det är spännande att följa med och få veta allt om vårens fåglar. Inga förkunskaper krävs. Välkommen! Information lämnas av Ronnie Lindqvist 070-262 14 17.

Därefter guidning varje söndag under maj med Lars Johansson.

Söndag 5 maj - Fågelskådningens dag med dubbelbeckasinlyssning vid Rånnesta. Dubbel-, enkel- och dvärgbeckasin kan vi få höra med lite tur och om vädret är med oss. Samling vid Ruinen i Rånnesta, Norra Tysslingen kl 21.00 För mer info kontakta Ronnie Lindqvist på tfn 070-262 14 17 eller lindqvist_ronnie@hotmail.com. Exkursionen ställs in vid regn eller blåsväder.

Onsdag 8, (15, 22 o 29) maj - Osetguidning med Lars Johansson. Även alla övriga onsdagar i maj guidar Lars i Oset! Alltid samling vid p-platsen vid reningsverket kl 7:00.

Lördag 18 maj – Mikroskådning i Stadsparken. Mikroskådning betyder kravlös fågelskådning i närområdet under lättsamma former. Följ med och kolla in fåglarna i vår oas Stadsparken. Samling vid parkens entré vid slutet av Floragatan kl 9:00 Ronnie Lindqvist, 070-262 14 17.

Lördag 25 maj - Atlasinventeringslördag. Följ med och atlasinventera tillsammans med två erfarna inventerare. Vi gör en riktad insats i en utvald atlasruta som inte har haft besök. En rolig form av fågelskådning som ger riktig närkontakt med fåglarna och en djup insikt i deras vardagsliv. Inga förkunskaper behövs. Ronnie Lindqvist, 070-262 14 17 och Michael Andersson, 0730-52 36 75.

Lördag 25 maj - Mikroskådning vid Vargkitteln, kvällsvandring. Vi samlas vid Statoil i Västhaga kl 17:00 för samåkning till Kilsbergen där vi går en härlig kvällspromenad till Vargkitteln och lyssnar på skogens alla sångfåglar. Ta med matsäck och något att grilla. Ronnie Lindqvist, 070-262 14 17.

Söndag 26 maj – Osetguidning, avslutning med Lars Johansson. Nu är våren långt kommen och det närmar sig sommar. På den avslu-

tande guidningen brukar vi se andra fåglar än i början av maj så även om du varit med tidigare så är det en god idé att komma även den här dagen och ta del av Lars Johanssons kunskaper. Samling vid p-platsen vid reningsverket som vanligt kl 7:00.

Lördag 1 juni – Atlasinventeringslördag. Missade du förra tillfället? Nu åker vi ut igen och undersöker en utvald atlasruta noggrant. Följ med och lär dig något nytt om våra häckande fåglar. Ronnie Lindqvist, 070-262 14 17 och Michael Andersson, 0730-52 36 75.

Lördag 1 juni – Nattfågellyssning. Sommarkvällens fågelkör är en av årets höjdpunkter. Vi lyssnar på sångare, nattskärror och kanske någon vaktel och kornknarr någonstans i Närke. Samling vid Statoil Västhaga kl 19:00. Exkursionen ställs in vid regn eller blåst. Ronnie Lindqvist, 070-262 14 17 och Rolf Hagström, 0761-42 17 21.

Torsdag 6 juni - Nationaldagen Atlasinventeringstävling. Ställ upp med ett lag och ha roligt du också! Den här tävlingen förenar nytta med nöje. Atlasrutor blir inventerade samtidigt som tävlingsnerverna får sitt. En garanterat givande dag utlovas. Föranmäl dig till någon av ledarna. Tid och plats meddelas dagarna före tävlingen. Ronnie Lindqvist, 070-262 14 17 och Michael Andersson, 0730-52 36 75.

Vid alla exkursioner utgår en frivillig avgift på 20:-- till vår fågelfond. Om du vill ha hjälp med skjuts vid våra exkursioner kontakta respektive ledare. Bilresor betalas direkt till förare med 6 kr/mil och resenär.

Vid resor med övernattnig tas en mindre avgift ut av deltagarna för administration och till vår fågelfond.

Inomhusmöten våren 2013

Torsdag 18 april. Staffan Åkeby, ordförande i Skånes Ornitologiska Förening, talar om Skåne, SkOF och fåglarna.

Inomhusmötena äger rum kl 19.00 i Vasa-kyrkan, Vasagatan, Örebro

Ringmärkta fåglar

Ringar från döda eller avlästa data från levande fåglar sänds till:

Naturhistoriska riksmuseet, Ringmärkningscentralen, Box 50 007, 104 05 Stockholm tel. 08-5195 40 80. Fax 08-5195 42 44.

Uppge plats, omständigheter som dödsorsak, tid m m för fyndet.

Rapportera via webb:

<http://www2.nrm.se/rc/rc-formular.html.se>

Fågelakuten

Besvarar frågor om skadade eller tillvaratagna fåglar. Tar hand om skadade fåglar för rehabilitering. E-post: fagelakuten@telia.com. Se även vår hemsida: www.nofnet.se

Fågeldoktor'n

Staffan Ullström, Gällersta 244, 705 94 Örebro, tel. 019-23 92 37, 076-712 18 88

Övriga

Leif Sandgren, Örebro, tel. 070-256 73 95

Tage Carlsson, Vretstorp, tel. 0582-66 00 11

Leif Bertilsson, Fjugesta, tel. 0585-311 46

Ulla Wallin, Frövi, tel. 0581-331 79

Statens vilt

Den som påträffar ett dött djur av nedanstående arter skall anmäla detta till polisen för vidarebefordran till något av landets större naturhistoriska museer.

Artlista för fåglar:

Fiskgjuse	Svarttärna
Bivråk	Storkar
Örnar	Rördrom
Glador	Lunnefågel
Kärrhökar	Salskrake
Falkar	Svarthalsad dopping
Tornuggla	Skärfläcka
Hökuggla	Gråspett
Berguv	Vitryggig hackspett
Fjälluggla	Mellanspett
Lappuggla	Kungsfiskare
Slaguggla	Härfågel
Fjällgås	Blåkråka
Skräntärna	Sommargylling

NOF:s försäljningsmaterial

NOF-kåsa, mörkgrön, m. NOF-logga	30 kr
NOF-dekal små	3 kr/st
stora	10 kr/st
Artlista Närke	gratis
Småfågelholk	70 kr/st
Knip och Uggleholk	325 kr/st
Porto + frakt tillkommer	

Vill du handla? Vänd dig till **Bengt Jalsborn**
Vallnäs vägen 3, 703 58 Örebro, Tel. 019-12 70
80, 070-113 47 99. E-post: b.jalsborn@gmail.com

Regionala rapportkommittén (Rrk)

Rapportmottagare:

Peter Gustafson
Norra Bro 305, 705 94 Örebro
epost: metroantik@msn.com

Övriga medlemmar:

Magnus Friberg, Andreas Sandberg och
Johan Åhlén

NOF:s tjejgrupper

Annika Lorin, Tel: 019-24 48 46
Ami Sundén, Tel: 070-944 73 00

NOF:s Ungdomsgrupp

Anders Bro, Viktoriagatan 20, 703 55 Örebro. Tel.
019-611 83 34, 073-849 73 94
E-post: bro.anders@telia.com

Osetkommittén

Kommittén för skötsel av naturreservatet Oset-Ryn-
ningeviken. NOF:s representant är:
Leif Sandgren, Tuppa Klaras väg 18, 702 29 Örebro
Tel. 070-256 73 95. E-post: leif.sandgren@telia.com

Svansjön Tysslingen

NOF:s representant i stiftelsen:
Helny Olsson, Arvaby, 719 95 Vintrosa, Tel 019-29
90 03 eller 070-5762981. E-post: helny@telia.com

Skjutfältsbesök?

Planerar du utflykt till Kilsbergen och skjutfälten
kan du kolla på webbplats www.skjutfalten.se
vilka dagar dessa är avlysta.

Kamakura

Nyhet!

Kamakura EDV-81 25-55x W

Innehållsförteckning

Omslagsbild: Sothöna <i>Fulica atra</i> Ann-Margret Elmroth	1
Ordföranden har ordet Hans Waern	1
Presentation av NOF:s styrelse Ronnie Lindqvist	3
Nya NOF-medlemmar	4
Vi har blivit fattigare igen! Johan Åhlén	4
Kjell Brandin Åke Lorin	5
Atlasinventeringen nu och då Ronnie Lindqvist	6
Hur gick det med Rynningeviken? Åke Lorin	8
Svarthuvad trut Ove Pettersson	12
Artracet 2013 Magnus Helleryd	14
Segrarnas berättelse Leif Sildén	15
Ungdomsgruppen jan och februari	17
Seger för miljön Bengt Jalsborn/Kent Halttunen	17
NOF:s verksamhet 2012 Kent Halttunen	18
21 660 blåmesar kan inte ha fel Ronnie Lindqvist	20
Riksinventeringsart 2013 Peter Gustafson	23
Litet kungsörnsfakta Mats Weiland/Åke Lorin	23
Vem är Jonas Blücher? Marianne Johansson	24
Storspov och gulsparv Åke Lorin/Christer Klingberg	25
Recension: Stora mesboken Ann-Margret Elmroth	27
Ny hemsida Åke Lorin	28
Nytt distributionssätt av FiN	29
OBS:at i Närke Hans Waern	29
The big year Kent Halttunen	32
Nytt torn vid Vibysjön Tage Carlsson	32
Skogsduva på menyn? Roger Gyllin	33
Program	34